

Danışma Meclisi Başkanlığına

İlgi : 11.2.1981 tarihli ve 1584 sayılı yazımız.

İlgide tarih ve sayısı kayıtlı yazımızla Milli Güvenlik Konseyi Başkanlığına sunulan ve Başkanlığına devredildiği anlaşılan 27.1.1954 tarih ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimarlar Odaları Birliği Kanununun yürürlükten kaldırılması ve Birlik oda ve şubelerinin mal varlığının Hazineye intikali hakkında Kanun tasarısının yeniden incelenmek üzere geri gönderilmesini arz ederim.

Bülend ULUSU

Başbakan

BAŞKAN — Sayın Üyeler; bu tezkereyi bilgilerinize sunuyorum.

MUSTAFA YÜCEL — Sayın Başkan.

BAŞKAN — Buyurun.

MUSTAFA YÜCEL — Sayın Başkan; bendeniz gündem dışı konuşmak için söz almıştım. Hangi konuda olduğunu belirtmemiştim. Konu, bu Meclisin saygınlığıyla ilgilidir. Beş dakikayı geçmemek üzere söz rica edeceğim. Yazılı önergem vardır.

BAŞKAN — Sayın Yücel, daha evvel arz ettim, özür dilerim. Biz, bugün Tüzük görüşmemizi tamamladıktan sonra, zamanımız olursa yapacağımız ikinci bir oturumda gündem dışı söz vereceğim efendim.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Danışma Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve İçtüzük Geçici Komisyonu Raporu. (Danışma Meclisi: 2/2) (Sıra Sayısı : 1'e 2 nci Ek Dağıtma Tarihi 12.11.1981) (1)

BAŞKAN — Sayın Üyeler; İçtüzük Komisyonundan gelen Tüzüğümüzün 2 nci maddesini okutuyorum.

Görev Süresi, Yasama Yılı, Birleşim ve Oturum.

MADDE 2. — Danışma Meclisinin görevi, Milli Güvenlik Konseyince kararlaştırılacak tarihte yapılacak genel seçimlerle Türkiye Büyük Millet Meclisi kurulup fiilen göreve başlayıncaya kadar sürer.

Yasama yılı, 1 Eylül'den başlayıp, 31 Ağustosta sona eren süredir.

Birleşim, Genel Kurulun belli bir gününde açılan toplantısıdır.

Oturum, bir birleşimin ara ile bölünen kısımlarından her biridir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Olağanüstü Toplantı Çağrıları :

MADDE 8. — Tatil veya ara verme sırasında Devlet Başkanı veya Danışma Meclisi Başkanı, Danışma Meclisini olağanüstü toplantıya çağırabilirler. Danışma Meclisi Başkanı 30 üyenin istemi üzerine Danışma Meclisini olağanüstü toplantıya çağırır.

Bu çağrıda, olağanüstü toplantı gün ve saatinin ve bu toplantıyı gerektiren konunun belirtilmiş olması şarttır.

(1) 1'e 2 nci Ek S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Olağanüstü toplantıda birleşim açılınca, Başkan, ilk önce çağrı yazısını okutur ve bu toplantıyı gerektiren konu görüşülür.

Olağanüstü toplantıyı gerektiren konu üzerinde Danışma Meclisince yapılması gerekli işlemler tamamlanınca, Meclis, çalışmalarına devama karar verebilir.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkanın Görevleri :

MADDE 15. — Başkanın görevleri şunlardır :

1. Danışma Meclisini temsil etmek;
2. Genel Kurul görüşmelerini yönetmek;
3. Tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini denetlemek;
4. Başkanlık Divanına Başkanlık etmek ve Divanın gündemini hazırlamak;
5. Danışma Meclisi komisyonlarını denetlemek;
6. Başkanlık Divanı kararlarını uygulamak;
7. Danışma Meclisinin idari ve mali işleri ile kolluk işlerini Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri ile koordinasyon sağlayarak yürütmek ve denetlemek;
8. Kendisine, Anayasa, Kanunlar ve İçtüzükler gereğince verilen görevleri yerine getirmek;
9. Danışma Meclisi üyelerinin çalışmalarının verimli olması yönünde her türlü idari ve mali tedbiri almak.

Başkan, özürli olduğu veya Danışma Meclisi toplantı halinde iken Ankara dışında bulunduğu zaman, görevlerini yerine getirmek üzere, Başkanvekillerinden birisini yazı ile kendisine vekil olarak tayin eder.

Başkan, Danışma Meclisi Başkanlığına ayrılan resmi konutta oturur.

BAŞKAN — Sayın üyeler; maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkanvekillerinin Görevleri :

MADDE 16. — Başkanvekillerinin görevi, Başkanın yerine Genel Kurul görüşmelerini yönetmek ve yönettiği oturumlarla ilgili tutanak dergisi ile tutanak özetinin düzenlenmesini gözetmek, Başkanın özlü olduğu veya bulunmadığı veyahut yetki verdiği hallerde onun hukuki yetkilerini kullanmaktır.

Başkanvekillerinin hangi birleşim veya oturumları yöneteceklerine Başkan karar verir.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İdareci Üyelerin Görevleri :

MADDE 18. — İdareci üyelerin görevleri şunlardır :

1. Danışma Meclisinin idari ve mali işlerini Danışma Meclisi Başkanının talimatına uygun olarak yürütmekte, Başkana yardımcı olmak;

2. Özel törenleri idare etmek;

3. Danışma Meclisi bütçesine ilişkin tekliflerini Başkana sunmak.

İdareci üyeler, sükûn ve düzenin korunması, görüşmelerin açıklık ve serbestliğinin sağlanması ve gereken hallerde kolluk kuvvetlerinin kullanılmasında Başkana yardımcı olurlar. Görev ve yetkilerini ortak sorumluluk içinde kullanırlar. Tatil ve ara vermede Başkanca tespit edilen sıraya göre Ankara'da otururlar.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyonların Adları, Üye Sayıları ve Görev Süreleri :

MADDE 19. — Danışma Meclisinin komisyonları şunlardır :

1. Anayasa Komisyonu,

2. Bütçe - Plan Komisyonu,

3. Adalet Komisyonu,

4. Milli Savunma, İçişleri ve Dışişleri Komisyonu,

5. Milli Eğitim Komisyonu (Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor),

6. Mali İşler Komisyonu (Maliye, Gümrük ve Tekel),

7. İktisadi İşler Komisyonu (Ticaret, Sanayi ve Teknoloji, Enerji ve Tabii Kaynaklar),

8. Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu (Sağlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik),

9. Bayındırlık, Ulaştırma, İmar ve İskân, Turizm ve Tanıtma Komisyonu,

10. Tarım ve Orman, Köy İşleri ve Kooperatifler Komisyonu,

11. Danışma Meclisi Hesaplarını İnceleme ve Sayıştay Komisyonu.

Anayasa Komisyonu onbeş üyeden kurulur. Diğer komisyonların herbirinin üye sayısı ile komisyonlara üye seçimine ilişkin esas ve usuller Başkanlık Divanının teklifi üzerine Genel Kurulca işaret oyuyla kararlaştırılır.

Üyeler görev almak istedikleri komisyonları bu İçtüzüğün kabulü tarihinden başlayarak en geç üç gün içinde yazılı olarak Başkanlığa duyururlar. Başkanlık Divanı, komisyon aday listelerini, üyelerin isteklerine göre ve özgeçmiş belgelerinde belirttikleri ihtisaslarını göstererek, soyadı ve ad sırasına göre düzenler.

Başkan ve Başkanvekilleri komisyonlarda ve Anayasa ve Bütçe - Plan Komisyonu üyeleri ise başka komisyonlarda üye olamazlar. Bir üye en çok iki komisyonda görev alabilir. Geçici ve karma komisyonlarda görev alma bu hükmün dışındadır.

Komisyonlar, yasama yılı başında bir yıl için seçilirler ve görev süreleri yenileri seçilinceye kadar devam eder.

BAŞKAN — Sayın üyeler;

İçtüzüğümüzün 78 nci maddesinde, «Komisyon-
dan gelen metin, önergelere önce oylanır.» deniliyor. Binaenaleyh, evvela metni oyunuza sunacağım. Maddenin devamında, «Komisyonun metni Genel Kurulca kabul edilmekle işlem tamamlanmış olur. Komisyon metni reddedilirse, evvelce dikkate alınan önergeler yeniden işleme konur. Son karar Genel Kurula aittir.» deniliyor.

ABBAS GÖKÇE — Usul hakkında söz istiyorum Sayın Başkan,

BAŞKAN — Usul hakkında söz isteyen arkadaşlara söz veriyoruz, buyurun efendim,

ABBAS GÖKÇE — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

19 ncu maddenin yeni tedvin şekli oylarımıza arz edilmek üzeredir. Ancak, bu madde Komisyonla görüşülürken bendeniz buna muhalefet ettim, muhalefetim de yazılıdır. Bu muhalefetimizi izah etme hakkı Sayın Başkanlıkça bana verilmelidir.

BAŞKAN — Tamam, veriyoruz efendim, muhalefetinizi şimdi gördüm, buyurun.

ABBAS GÖKÇE — Sayın Başkan, değerli arkadaşlar;

19 ncu madde Komisyonların oluşumunu göstermektedir. Bu madde daha evvel Komisyonumuzda görüşüldüğü zaman, ben bu maddede öngörülen Anayasa Komisyonunun İçtüzük içerisinde yer alması gereken yegâne komisyon olmasına inandığımı vurgulamış idim. Ne var ki, Genel Kurulda görüşülmesi sırasında değerli arkadaşlarım çok değerli görüşler getirdiler ve ufkumuzu açtılar, daha doğrusu benim ufkumu açtılar. Bu görüşler üzerinde düşündüm ve ikinci kez görüşülürken, bu görüşlerin ışığı altında ne yapılması gerekeceği sonucunu kendime göre saptadım.

Efendim, Türkiye yeniden kuruluyor. Yeniden kurulan Türkiye'nin yepyeni bir Anayasaya ihtiyacı var. Bunun için buraya toplanmış bulunuyoruz ve Türkiye'nin birinci sorunu Anayasa sorunudur. Bu sorunun biran evvel çözülmesi şayanı arzu, kamunun isteği yönünde bir konudur.

Böyle olunca; daimi komisyonlar içerisinde Anayasa Komisyonunu tedvin etmekle hata edildiğine inanıyorum. Şöyle ki;

Hazırlanan İçtüzük teklifinde, sadece daimi komisyonlar içerisinde Anayasa Komisyonuna yer verilmektedir. Oysa, bu İçtüzüğün hazırlanmasını ve bizim burada toplanmamızı öngören Yasa açısından bunun böyle değerlendirilmesi fevkalade yanlış olur. Bütün komisyonlar içerisinde bir Adalet ve Anayasa Komisyonunun yer alması kaçınılmazdır. Ancak, bunun dışında bir Anayasayı hazırlama Komisyonunun da var olması gerekir. Çünkü, Anayasayı hazırlama komisyonunun birçok muğlak, yorucu işler dışında rahatça çalışıp, Anayasayı belli bir süre içerisinde hazırlaması gerekir. Bu olmadığı takdirde, belki işler gecikecek, belki amaçtan bir ölçüde de olsa sapmış olacaktır.

Düşünelim ki, Anayasa Komisyonu daimi komisyonlar içerisinde yer alıyor ve bu Anayasa Komisyonunun çalışma süresini İçtüzüğümüzde bir yıl olarak saptamışız. Şimdi bu bir yıl içerisinde daimi komisyonlar içerisinde yer alan Anayasa Komisyonu çalışıyor, bütün kamuoyu yoklaması yapıyor, ilgili kuruluşlardan mütalaalar alıyor, çalışmasını çok derinleştiriyor ve sürenin sonuna doğru binasını hazırlıyor, tam çatısını çatacağı sırada görev süresi doluyor, bir yıllık süre. Görev süresi dolunca, yeniden Anayasa Komisyonu seçiliyor ve yepyeni 15 kişi geliyor. Bu gelen yepyeni 15 kişi, kurulan binanın

kendi planlarına, kendi görüşlerine fevkalade aykırı olduğunu saptıyorlar ve sil yeni baştan; bir yıllık emek boşa gidiyor ve yeniden çalışmalar başlıyor. Ya zık olur arkadaşlar.

Ben diyorum ki, Komisyonda da savundum, söyledim, her zaman söylüyorum. Anayasayı hazırlama komisyonunun süresi bir yıl olmamalıdır. Anayasayı hazırlama komisyonunun süresi, Anayasanın hazırlanıp halka oyuna sunuluncaya kadar devam etmelidir ve daimi komisyonlar dışında bir Anayasa Komisyonu kurulmalıdır.

Muhalefetim bir de, 19 ncu maddenin 8 nci bendine ilişkindir. 8 nci bendinde, «Sağlık ve Sosyal İşler Komisyonu (Sağlık, Çalışma ve Sosyal Güvenlik)» deniyor,

Şimdi arkadaşlar;

Bir gerçeği hiç bizimiz inkâr edemeyiz. Bugün yurt dışında 2,5 milyonluk bir işçi ordumuz vardır. Bu işçi ordumuzun sorunlarına bigâne kalmak Meclisimize yaraşmaz. Ben demek istemiyorum, maddenin bu şekliyle bigâne kalmacaktır; ama bir vuzuh getirmek, hem kamuoyu, hem dünya kamuoyu açısından yararlı olur. Bu işçilerimizin yurt dışında bulunmaları ve bir asimilasyon söz konusudur. Bunu önlemek için ya da gereğince üzerine eğildiğimizi vurgulamak için parantez içerisine, «(Sağlık, Çalışma, Sosyal Güvenlik ve Yurt Dışı İşçileri Sorunu)» eklenmelidir.

Diyeceklerim bundan ibaret.

Saygılar sunarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Usul hakkında söz isteyen arkadaşlarımız vardı. Vazgeçtiyseler bu maddenin müzakeresini şöyle yapacağız:

Evvela bu açıklamadan sonra oyunza sunacağım maddeyi. Kabul etmediğiniz takdirde, geçen toplantıdaki önermeleri de, bugün verilen değişiklik önermelerini de birlikte görüşerek bu maddeyi müzakere edeceğiz.

CAHİT TUTUM — Usul hakkında söz istiyorum.

ŞERAFETTİN YARKIN — Usul hakkında söz istiyorum.

HALİL İBRAHİM KİRAL — Usul hakkında bende söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Tutum.

CAHİT TUTUM — Saygıdeğer üyeler, Sayın Başkanım;

İçtüzük Komisyonu 19 ncu maddeyi yeniden tedvin etti; ancak 19 ncu maddeye ilişkin çok sayıda

önerge vermiştik. Bu önergelerin hangi gerekçelerle dikkate alınmadığını ne önerge sahipleri biliyor, ne de Sayın Danışma Meclisi Üyelerimiz biliyor. Yalnız İhtüzük Komisyonu biliyor bunu.

Diyelim ki, oyladık, ilk bakışta belki böyle bir oylamada ekseriyet kazanabilir; ancak önergelerimizde ileri sürdüğümüz delilleri burada açıklamak fırsatı verilmezse yahut önergeler daha evvel okutulduğu için, bir an için üyelerimizin bu önergeler hakkında önceden bilgi sahibi olduklarını varsayarsak bile, bu önergelerin hangi düşüncelerle reddedildiğini ve maddeye monte edilmediğini bilirsek, o zaman daha bilgili bir biçimde maddenin oylamasına katılabiliriz.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Şerafettin Yarkin.

ŞERAFETTİN YARKIN — Sayın Başkan, sayın üyeler;

19 ncu madde birkaç önemli değişikliklerle huzura getirilmiştir. 19 ncu maddeyle ilgili önergeler (Benim var 2 tane, arkadaşlarımla müştereken verdiğimiz önergeler) dikkate alınmamıştır.

Cahit Tutum'un sözlerine tamamen katılıyorum, aynı şeyleri söyleyecektim, birkaç şey daha ilave edeceğim. Bu önergeler burada enine boyuna tartışılarak geri alınmış değildir. Dolayısıyla hepimiz bu maddeyi, yeniden geldiği zaman, bu önergelerin yeniden gözden geçirileceğini bilerek bu geri almayı kabul etmiştik.

Kaldı ki, yine bir sayın üye tarafından, «Bu maddeler geldiği zaman yeniden önergeler verebilir miyiz?» denilmişti. Başkanlık Divanınca «Evet» diye cevap verilmişti, öyle hatırlıyorum. Dolayısıyla yeni önergeler de vardır. Bu maddeyi bu şekilde oylayıp gittiğimiz takdirde, çok önemli yanlışlıklara da oy vermiş olacağız. Buna hepinizin dikkatini çekmek isterim. Madde çok önemli bir madde, 47 nci madde ile de bağlantısı vardır, bu yönüyle de önemi daha fazladır.

Sayın üyeler;

Lütfen oldu bittiye gelmesin. Bu maddenin müzakeresi, önergelerin görüşülmesi ve ondan sonra ancak oylanması gerekir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Buyurun Sayın Karal.

HALİL İBRAHİM KARAL — Arkadaşlar daha evvel belirttikleri için çok kısa olarak değineceğim.

Yüce Meclisimizin iradesi, önergelerin yalnız verilmesiyle değil, bunların savunulması, gerekçeleri-

nin gösterilmesi, burada tartışılmasıyla belirir. Bu yapılmadıktan sonra sadece önerge vermiş olmak yetmez. Bundan önceki oturumda, 47 nci madde ile ilgili bir önerge vermiştim arkadaşlarımla birlikte, bu önergeyi savunamadım, o zamanki usul meselesinden dolayı, gerekçesini söyleyemedim.

Şimdi sizin buyunduğunuz usul gereğince bu önerge min akıbetinden de emin değilim. Bu hususta açıklama getirilmesini istiyorum.

Önceden verilmiş önergelerin mutlaka savunulmasını, mutlaka gerekçelerinin ileri sürülmesini, mutlaka burada tartışılmasını rica ediyorum. Aksi takdirde Genel Kurulun iradesi Komisyona nasıl iletilecek?.. Başka bir yol yoktur.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Efendim bunun aksi söylenmedi. Yalnız kabul buyunduğunuz Tüzük gereğince evvela oylatacağız. Tabii Yüksek Heyetiniz maddeyi kabul etmediği takdirde eski önergelerle birlikte yeni önergelerde varsa onları müzakere edeceğiz.

HALİL İBRAHİM KARAL — Sayın Başkan, müsaadenizle aynı şey değil. «Kabul edilmediği takdirde» dendi.

BAŞKAN — Edilmediği takdirde tabii.

HALİL İBRAHİM KARAL — Ama bundan önceki prosedürümüz bu değildi. Kabul edilsin veya edilmesin, önergeler tartışmaya esastır.

BAŞKAN — Arz ediyorum, maddeyi bir kere daha okuyorum.

TURGUT YEĞENAĞA — Usul hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz.

TURGUT YEĞENAĞA — Sayın Başkan, zatî âlinizin Komisyon tasarısını reye arz edeceksiniz, yerindedir. İkinci reye arz edeceğiniz husus, Komisyon üyelerinin muhalefet şerhi var, muhalefet şerhini reye arz etmektir. Eğer bu tasarı aynen kabul edilmezse, muhalefet şerhli tasarı olarak reylemeniz gerekir. Bilahare kabul edilmezse önergelere geçilir.

BAŞKAN — Evet efendim.

MEHMET PAMAK — Usul hakkında söz istiyorum.

KEMAL DAL — Usul hakkında söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Pamak.

MEHMET PAMAK — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin saygıdeğer üyeleri;

Sayın Başkanın okumuş olduğu 78 nci maddenin üçüncü fıkrasını aynen ben de bir defa daha okumak istiyorum :

«Önerge sahipleri, değişiklik gerekçelerini kısaca Genel Kurula açıklayabilirler. Bu açıklamadan sonra önergelerin dikkate alınıp alınmaması işaret oyna sunulur.» Burada iki türlü madde geri verilmiştir.

Birisi, bir tür maddeler grubu. Komisyonca «Direkt bize iade edilsin» şeklindedir. Bir kısmıysa önergelerin dikkate alınması oyunuzda sunulurak iade edilmiştir. 19 ncu madde üzerinde çok önerge verildiği için ve buradaki tartışmalar uzun süreceği için, tartışmalar yarıda kesilmiş ve 19 ncu maddeyi Sayın Komisyon, verilen önergelerin daha açıklanması bitmeden olduğu gibi önergelerle birlikte geri almayı istemiş ve «Biz bunu yeniden düzenleyelim, tekrar getirelim» denmiştir; yani 19 ncu madde konusunda Yüce Kurulun iradesi ortaya çıkmamıştır ve bu görüşme bitmeden Komisyonun talebi üzerine iade edilmiştir; yani önergeler dikkate alınmak üzere oyumuza başvurularak geri iade edilme şeklinde değil, Komisyonun talebi üzerine önergelerle birlikte geriye iade edilmiştir.

Onun için, bunun yeniden görüşülmesinde ve Genel Kurulun iradesinin burada açıkça ortaya çıkmasında fayda vardır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Dal.

KEMAL DAL — Komisyon 19 ncu maddeyi, 78 nci maddenin kabul edileceğini biz bilmeden önergelerle birlikte çekti; fakat ondan sonra 78 nci maddeyi kabul ettik. Şimdi o madde gereğince Komisyon teklifi oya sunulacak. Hiç olmazsa, nazarı itibare almadığı önerge tekliflerinin nedenini açıklasın Komisyon, ondan sonra oylansın.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Komisyon bu konuda lütfen bir açıklama yaparlar mı?... Buyurun.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Sayın Başkan, saygıdeğer üyeler;

19 ncu maddenin Geçici İktüzük Komisyonundaki ikinci müzakeresinde sayın üyelerin vermiş oldukları ve kıymetli fikirleri ve önerileri taşıyan önergelerin ışığı altında dahi, maddede komisyonların sayısı ve adları bakımından bir değişiklik yapılmasını uygun bulmadı.

Şimdi 2 anakonuda toplayabiliriz komisyonların teşkiliyle ilgili önerileri.

Bir; Anayasa Komisyonu, daimi komisyonlar arasında yer alsın; ama Anayasayı yapacak bir ikinci komisyon daha kurulsun.

İkincisi; Türkiye'nin önemli bazı sorunları vardır. Mesela «Yurt dışı işçiler sorunu», «Teşkilatlanma ve personel sorunu», «Çevre sorunları» ve «Hayvancılık sorunları» gibi başlıklar altında da komisyonlar kurulması veya maddede ifade edildiği gibi, komisyonlar aynen kalsa bile yanlarında parantez içinde bu konuların ifade edilmesi, açıklığa kavuşturulması istenmiş idi.

Biz ikinci bir Anayasa Komisyonunun kurulmasının daha büyük sakıncalar doğuracağını düşündük. Esasen Kuruluş Kanunumuzda da Anayasayı hazırlamakla görevli ve bir ay içinde seçilmesi gereken 15 üyelik Anayasa Komisyonunun, daimi komisyonlar dışında bir komisyon olacağı hakkında açık, kesin ve amir bir hüküm yoktur.

Ayrı bir Anayasa Komisyonu, Anayasayı Hazırlama Komisyonu kurulmasını isteyen arkadaşlar, şimdi Sayın Gökçe arkadaşımızın da burada ifade ettiği gibi, daimi komisyonların sürelerinin 1 yıl olduğunu, bu 1 yıl içinde komisyonca Anayasa tasarısının hazırlanamadığı takdirde, 1 yıl sonra başka bir komisyon teşkil edilerek, belki de ilk Komisyon tarafından yürütülen çalışmaların, 1 yıl sonra tamamen ortadan kalkacağını ve başka bir istikamete yöneleceğini söylediler.

Bu mahzurun yanında, 1 yıl süreli bir Anayasa Komisyonunun çalışması başka faydalar da sağlayabilir. Bir kere bu kürsüden de ifade edildiği gibi, Anayasayı yapma takvimi üzerinde bir çok arkadaşlar ısrarla durdular. Hatta bunun İktüzükte belirlenmesini istediler. İşte onların bu arzusu, bu suretle gerçekleşmiş oluyor. Eğer Anayasa taslağının, tasarısının süratle bitmesini, 1 yıl içinde bitmesini istiyorlarsa, görev süresi 1 yıl olan bir komisyon, bunu hazırlar, 1 yılda Yüksek Heyetinize sunar. Ayrıca 1 yıl sonra değişmiş olmanın da kesin bir netice olduğu söylenemez. Eğer Genel Kurul, 1 yıllık süre içinde Anayasayı hazırlamakla görevli komisyonun, yani Anayasa Komisyonunun çalışmalarından memnun ise, 1 yıllık süre sonunda aynı üyeleri tekrar seçebilir. Diyelim ki, 1 yıllık süre içinde bitmedi ve Genel Kurul da komisyonla yapılacak olan sıkı işbirliği ve koordinasyon sonunda, komisyon çalışmalarından memnun kalmadı. Bu takdirde 1 yıllık sürenin sonunda, o komisyonu değiştirmek veya bir kısım üyelerini değiştirmek, bu suretle bir taze kanla takviye etmek, hazırlanmakta

olan Anayasa tasarısıyla Yüksek Heyetiniz arasında-ki bağı taslağı Genel Kurula maletme bakımından daha büyük önem ve fayda sağlar.

Biraz evvel arz ettiğim diğer konulardaki komisyonların kurulmaması hakkındaki Komisyon görüşünün gerekçesine gelince;

Sayın Gökçe'nin konuşmasında kullandığı bir deyim var, «Bunlara bigâne kalmak» gibi, bir tabir kullandılar. Elbetteki Yüksek Heyetinizin, Türkiye'nin ve Türk milletinin çeşitli kesimlerinin sorunlarına bigâne kalacağı düşünülemez. Ancak, bu bigâne kalmamanın sonucu, komisyon kurmak değildir. Yüksek malumunuz olduğu üzere, «Komisyonlar kendilerine havale edilen tasarı ve teklifler dışında başka hiçbir işle meşgul olamazlar ve çok sınırlı özel hükümler dışında kendileri kanun tasarı ve teklifinde bulunamazlar.»

Şu halde; önemini hiç inkâr etmediğimiz, her biri bir ötekenden daha önemli veya eşit derecede önemli olan bu konularda, Meclis komisyonları kurmanın pratik bir faydası yoktur. Meclis komisyonları icrai yetkiye, yürütme yetkisine sahip değildir. O konularla ilgili herhangi bir teklif veya tasarı Yüksek Meclisinize geldiği zaman, eğer mevcut daimi komisyonlar, bu konuları ehliyetle inceleyecek yeterli sayıda uzman arkadaşlardan teşekkül etmemiş ise, sırf o konuları incelemek için ve belki de daimi komisyonlardan daha ehil ellerde incelemek için geçici komisyonlar kurmak imkânı vardır.

Ayrıca, diyelim ki, bir arkadaşımızın önergesini kabul ederek, yurt dışı işçi sorunları tabirini buraya aldık. O zaman çok haklı olarak diğer arkadaşlarımızın dile getirdikleri çevre sorunları, teşkilatlanma ve personel sorunları, hayvancılık sorunları gibi sorunların burada bir komisyon adı olarak, komisyonlara verilmiş bir görev olarak ifade edilmemesinin, o çalışma kesimlerinde uyandıracağı üzüntüyü, infial ve Meclisin işte asıl o zaman, sadece bir noktaya dikkatini teksif ederek, kendi sorunlarına bigâne kaldığı gibi bir sonuç çıkarabileceklerini de unutmamak gerekir.

Sanıyorum huzuruza yeniden getirdiğimiz madde üzerinde sayın arkadaşlarımızın asıl durdukları konuların gerekçelerini bu suretle açıklamış bulunuyorum. Bunun dışında maddeye eklediğimiz yeni fıkralarla, uzunboyulu görüşülmemekle beraber Genel Kurulda bazı arkadaşlarımızın, komisyonlara seçim nasıl olacak sorusuna da cevap getirmiş oluyoruz. Büyük bir açıklıkla arz edeyim ki, düşündüğümüz formülü belki iyi ifade edememiş olabiliriz bu son fıkralarda,

ancak adaylık koyma müessesesi, yani bir üyenin kendi adaylığını koyması veya başka bir üyenin bir arkadaşının adaylığını koyma müessesesi, bunun yazılı olarak yapılması gerektiği ve Başkanlığa ulaştırılacak bu aday olma veya aday gösterme taleplerinin Başkanlıkça üyelerin isteklerine ve özgeçmiş belgelerinde belirttikleri ihtisaslarını da göstererek, soyadı ve ad sırasına göre düzenlenecek aday listeleriyle Yüksek huzuruza takdim edileceğini de bu suretle hükmüne bağlamış bulunuyoruz.

Şayet madde Genel Kurulun tasvibine iktiran etmez ise, açılacak olan müzakerelerde ileri sürülecek görüşlere ve verilmiş bulunan önergelere ayrıca Komisyon adına cevap verilecektir. Ancak, biz Komisyon olarak maddenin bu şekliyle kabulünde her bakımdan yarar görmekteyiz.

Saygıyla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Arar.

İki sayın üye usul hakkında söz istemişlerdir. Müsaade ederler mi evvela Sayın Genel Kurulun bu madde hakkındaki oyunu alayım, ondan sonra arkadaşlara söz vereyim?

Sayın üyeler, bu maddeyi oylarınıza sunuyorum...

ABBAS GÖKÇE — Sayın Başkan, usul hakkında izin verirseniz, en aykırı olan muhalefet görüşünün daha evvel oylanması gerekir. Aykırı görüş muhalefet görüşüdür.

BAŞKAN — Efendim hem aykırı görüş, hem maddenin oya sunulması konusunda esasen Sayın Heyet bir karara varacaktır. Eğer madde kabul edilmezse, bu defa aykırı görüşe uygun ve daha evvel önerge veren arkadaşlarımızın önergelerinde belirttikleri konulara ait müzakere açacağız.

ABBAS GÖKÇE — Kabul edilirse aykırı görüş oylanamaz ki artık. Oylansa da bir hüküm ifade etmez.

BAŞKAN — Efendim, ayrıca aykırı görüş oylamaya gerek yok. Çünkü Yüksek Heyetin temayülü, madde üzerindeki görüşü aşağı yukarı belli oluyor.

O itibarla maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir efendim.

25 nci maddeyi okutuyorum.

Komisyonların Toplantıya Çağırılması.

MADDE 25. — Komisyonlar, kendi başkanlarının ca toplantıya çağırılır.

Zorunluluk olmadıkça komisyon toplantısı için çağrı, en az iki gün önceden yapılır. Bu çağrıda hazırlanan gündem de belirtilir. Ancak, komisyon gündemine hâkimdir.

Bu çağrı ve gündem komisyonu üyelerine, Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine, Başbakanlığa, ilgili bakanlıklara, ilgili komisyonların başkanlıklarına ve teklifleri gündemde yer alan kanun teklifi sahibi Kurucu Meclis üyelerinden ilk imza sahibine gönderilir. Gündem ilan tahtasına da asılır.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.
29 ncu maddeyi okutuyorum.

Komisyonlarda Hükümetin ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinin Temsili ve Uzman Çağrılması.

MADDE 29. — Komisyon toplantılarına Başbakan, ilgili bakanlar ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri katılabilir. Başbakan, ilgili bakanlar ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri gerekli görürlerse, kendi yerlerine, yüksek dereceli bir kamu görevlisine yazılı temsil yetkisi verebilirler.

Kanun tasarı ve tekliflerinin Danışma Meclisi komisyonlarındaki görüşmelerinde Başbakanın veya ilgili bakanın veya görevlendireceği yetkili kişinin ve teklif sahibi Danışma Meclisi üyelerinden en az birinin veya teklif Milli Güvenlik Konseyi üyelerinden birisi tarafından yapılmışsa Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinden görevlendirilecek yetkili bir kişinin hazır bulunması gereklidir.

Komisyonlar, bilgi ve görgülerinden yararlanmak istedikleri kimseleri komisyona davet ederek dinleyebilirler, kamu kurum ve kuruluşları ile meslek kurum ve kuruluşlarından yazılı görüş alabilirler.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

34 ncü maddeyi okutuyorum:

Komisyonların Yetkisi, Toplantı Yeri ve Zamanı :

MADDE 34. — Komisyonlar Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında Danışma Meclisi Başkanlığınca kendilerine ayrılan salonlarda toplanırlar.

Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tasarı veya tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilir, birbirleri ile ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler.

Komisyonlar 86 ncı maddedeki özel hüküm ve Kurucu Meclis Hakkındaki; 2485 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin (a), (b) ve (c) bentlerinde belli edilen hususlar dışında kanun teklif edemezler, kendilerine havale edilenler dışında kalan işlerle uğraşmazlar, Başkanlık Divanının kararı olmaksızın Genel Kurulun toplantı saatlerinde görüşme yapamazlar. Komisyonlar kanun tasarı ve tekliflerini bölerek ayrı ayrı metinler halinde Genel Kurula sunamazlar.

BAŞKAN — Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

38 nci maddeyi okutuyorum.

Erteleme :

MADDE 38. — Bir kanun tasarı veya teklifinin görüşülmesi sırasında Hükümet ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğince görevlendirilecek yetkilinin bulunmaması sebebiyle komisyon gerekli görürse, görüşme bir defa ertelenebilir. Erteleme, yazı ile Başbakanlığa, Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine ve ilgili bakanlığa bildirilerek gelecek toplantıda bir temsilcinin hazır bulundurulması istenir.

SÜLEYMAN SİRRI KIRCALI — Sayın Başkan, benim muhalefetim var bu maddede.

BAŞKAN — Evet efendim. Muhalifim diyorsunuz. Bir şerhiniz?..

SÜLEYMAN SİRRI KIRCALI — Efendim, not olarak koydum. Şerh olarak yazdım, var aşağıda. İmzam da var.

BAŞKAN — Evet, gördüm Sayın Kırçalı. Buyurun.

SÜLEYMAN SİRRI KIRCALI — Efendim, ben burada bir tercih sebebiyle değil, zorunlu bir şeyi açıklamak için çıkmış bulunuyorum.

Şimdi okumakta bulunduğumuz 38 nci maddede bir ihtiyarılık görülmekte. Hükümet ve Güvenlik Konseyi temsilcisi eğer bulunmazsa, bir defa komisyonda konu ertelenecek ve diğer sefer gelmezse müzakereler devam edecek.

Biz, komisyonda hangi hallerde hükümet temsilcisi bulunacağını 29 ncü maddede düzenledik. 29 ncü madde eskiden sadece bir ve üçüncü fıkralardan ibaret idi. Hükümet temsilcisi, Milli Güvenlik Konseyi temsilcisinin geleceği hususu, birinci fıkrada ihtiyari olarak gösteriliyordu. Şöyleydi yani:

«Komisyon toplantılarına Başbakan, ilgili bakanlar ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri katılabilir. Başbakan, ilgili bakanlar ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri gerekli görürlerse, kendi yerlerine yüksek dereceli bir kamu görevlisine yazılı temsil yetkisi verebilirler.»

«İşte buna uygun olarak da, bu evvelce İktüzüğün 31 nci maddesiydi, Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri yok idi. Biz, ilk müzakerelerde Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğini de buraya ilave ettik.

Şimdi, çünkü müzakereler anında da altkomisyon olarak biz bir ikinci fıkra getirdik buraya. İkinci fık-

ramız, 2485 sayılı Kanunumuzun 25 nci maddesinin ikinci bendinin karşılığıdır. Bu bentte ihtiyari bir durum yoktur. Yani der ki, «Kanun tasarı ve tekliflerinin Danışma Meclisi komisyonlarındaki görüşmelerinde Başbakanın veya ilgili bakanın veya görevlendirileceği yetkili kişinin ve teklif sahibi Danışma Meclisi üyelerinden en az birinin veya teklif Milli Güvenlik Konseyi üyelerinden birisi tarafından yapılmışsa Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinden görevlendirilecek yetkili bir kişinin hazır bulunması gereklidir.»

Birinci fıkrada ne diyor; «Verebilir, gelebilir.» İkinci fıkrada, «Gereklidir.»

Şimdi, şu halde komisyonda bir mesele müzakere edilirken, sanki bir mahkemede bir savcı bulunmadan müzakere edilemiyor durumunda, ille, eğer tasarı ise hükümetten bir temsilci, ilgili bakan veya Başbakan veya gönderileceği temsilci bir kişi, eğer bir Konsey Üyesinden gelmiş bir teklif ise, Konsey Genel Sekreteri yahut temsil edeceği bir kişi, eğer bir kanun teklifinde bulunan Danışma Meclisi üyelerinden birisi ise, o 10 kişilik üyeden bir arkadaşın bulunması o komisyonda şart. Komisyonun bunu görüşebilmesini, bizim organik Kanunumuzun 25 nci maddesinin ikinci fıkrası bunu emrediyor.

Şimdi, 38 nci madde, evvelce bu ikinci fıkra yokken düzenlendiği için, diyordu ki, yani konuluş maksadı şu; kanun görüşülürken, her kanun hükümete bir vazife vereceği düşüncesiyle, hükümete orada bir temsilci bulundurması hakkını veriyordu. Hükümet de, nasıl olsa kanun tasarılarını zaten başka bir maddeye göre gönderdiğine göre tekliflerini; orada bulunmamasını arzu etmiyor idi. İşte buna binaen de bir defaya mahsus olarak erteliyordu.

Şimdi ben, düşünüyorum, diyorum ki, 40 nci maddede söylenen hükümet temsilcisi ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri temsilcisinin bulundurulması hali, iki durumda var: Birincisi, 29 ncu maddenin 1 nci fıkrasında gösterilen ihtiyari halde, ikincisi; aynı zamanda Kurucu Meclis Hakkındaki Kanunun 2 nci maddesinde gösterilmiş olan zorunlu halde.

Şimdi, biz birincisi için diyebiliriz ki, kendisi tarafından yapılmamış bir teklif, ister onu bulundurabiliriz, (Bakınız burada takdimimize bağlı komisyonda.) ister erteleyebiliriz, deriz ki, ertelemeye gerek yok, bunu müzakere edebiliriz. Fakat ikinci zorunlu olan maddede, onlar bulunmadan, heyetin müzakere durumu teşekkül edemez. Bir misal vereceğim: «Genel

Kurulumuz salt çoğunlukla toplanır» diyoruz. Salt çoğunluk bir sefer teşekkül edemezse, bir sefer ertelenir, ertesi defa; «gelen işler olsun, olmasın mevcudun varlığı ile toplanır» diyemiyor isek, burada da bu sebeple, artık ister hükümet temsilcisi, ister kanun teklifinde bulunmuş olan Konsey Üyesi temsilcisi, ister Danışma Meclisi üyelerinin temsilcisi bulunmadan konuşuruz, diyemeyiz. Kanun buna mani, «İlle bulunur» diyor.

Bu sebeple, ben buraya «29 ncu maddenin 1 nci fıkrasında gösterilen hallerde» kaydının konulması gerektiğini, bunun zorunlu olduğuna inanıyorum. Aksi takdirde istikbalde çok büyük yanlışlıklar çıkacaktır, tartışmalar olacaktır, hatta kanunla içtüzük çatışacaktır, hangisini tercih edeceğiz gibi bir durum karşısında kalacağız.

Bu sebeple önerim, «29 ncu maddenin 1 nci fıkrasında gösterilen hallerde» kaydının maddeye ilâve edilmesinin zorunlu olduğuna inanıyorum. Aksi takdirde, biraz evvel söylediğim gibi, büyük çatışmalar olacaktır.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Kırcalı.

Sayın Komisyonun ilave edecek bir sözü var mı?

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ
İSMAIL ARAR —Yerimden arz edebilir miyim?

BAŞKAN — Rica ederim, buyurun.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ
İSMAIL ARAR — Sayın Başkan, aynı Komisyonda çalıştığımız arkadaşımızın muhalif görüşlerine çok büyük bir saygı beslemekle beraber, Komisyonumuzun çoğunluğu bu görüşe katılmamıştır, ileride doğabilecek herhangi bir çatışma söz konusu değildir. 2485 sayılı Kanunun 25 nci maddesinin 2 nci fıkrası, komisyonlara katılma hakkına sahip kimselere bir görev yüklemektedir; ama onların sürekli olarak gelmediğini düşünmek ve bu yüzden kanun tasarı ve tekliflerinin de sürekli olarak ertelenebileceğini düşünmek mümkün değildir. Bu, bir kanun tasarı veya teklifi üzerinde iradesini ishar etmek durumunda olan Meclisin çalışmalarının bir noktada tıkanması demektir.

Onun için madde bu şekilde tedvin edilmiştir ve herhangi bir çatışma değil, tam aksine işlerin süratle intacına giden ve 25 nci maddenin 2 nci fıkrasında da, kendilerine toplantıya katılma görevi yüklenmiş olan kimselerin, bu maddenin icabını, yani 25 nci mad-

denin icabını yerine getirmeye zorlayıcı bir hüküm vardır; kanunla çatışma yoktur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 39'u okutuyorum.

Gönderme :

MADDE 39. — Danışma Meclisi Başkanlığına ve-rilen kanun tekliflerinin birer örneği Başbakanlığa ve Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine gönderilir.

BAŞKAN — Maddeyi oyunuza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 47'yi okutuyorum.

Anayasa Komisyonunun Çalışma İlkeri :

MADDE 47. — Danışma Meclisi ilk toplantısından itibaren en geç bir ay içinde yeni Anayasayı ve Anayasanın Halkoyuna Sunuluş Kanununu hazırlamak ve bu İçtüzükle verilen görevleri yerine getirmek üzere onbeş üyeden oluşan bir Anayasa Komisyonu seçer.

Anayasa Komisyonu, seçimi tarihinden başlayarak en geç yirmidört saat içinde toplanır ve bir başkan, bir başkanvekili, bir sözcü ve bir kâtip seçerek derhal çalışmalarına başlar.

Anayasa Komisyonu, bir konunun aydınlatılması bakımından diğer bir komisyonun, görüşü ve kararını almaya ihtiyaç görürse, bu hususu yazı ile sorabileceği gibi, görüş birliğini sağlamak amacı ile birlikte toplanmayı da teklif edebilir.

Görüşü sorulan komisyon, bu husustaki fikrini rapor halinde bildirir. Birlikte toplantı teklifi kabul edilirse, iki komisyon Anayasa Komisyonu Başkanının başkanlığında toplanır.

Anayasa Komisyonu, her ayın sonunda, çalışmaların gidiş ve sonuçlarını, varsa çalışmalarını hızlandıracak tekliflerini Danışma Meclisi Başkanlığına bir raporla bildirir. Başkanlık bu raporları derhal bastırarak bütün üyelere dağıtır; Komisyonun Genel Kuruldan karar alınmasını gerektiren bir teklifi varsa öncelikle gündeme alır.

HALİL İBRAHİM KARAL — Usul hakkında söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Sayın üyeler, müsaade ederseniz açıklamamı yapayım, ondan sonra usul ve diğer konularda söz vereceğim.

Sayın üyeler, bu madde doğrudan doğruya Komisyon tarafından geri istenmiştir ve Yüksek Heye-

tinizce bu madde üzerinde görüşme yapılmamıştır. O itibarla, görüşmeyi açıyorum, söz isteyen arkadaşlar lütfen buyursunlar.

HALİL EVLİYA — Söz istiyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN — Usul hakkında mı efendim?

HALİL EVLİYA — Hayır efendim, görüşme için.

BAŞKAN — Yazıyoruz efendim. Söz isteyen arkadaşlar lütfen işaret buyursunlar.

Sayın Karal, buyurun efendim.

HALİL İBRAHİM KARAL — Sayın Başkan, Yüce Meclisin sayın üyeleri;

47 nci maddeye bir fıkra eklenmesi için 15 kadar arkadaşımızla bir önerge vermiştik. Bu önergeyi, geçen seferki toplantıda bir usul eksikliği diyeceğim, o zaman savunamamıştık; ama şimdi bu Başkanlık tarafından bu hatanın düzeltilmiş olmasından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

Bu Meclisin anagörevi, en büyük görevi Anayasa yapmak. Bu Anayasa yapma adı verilen süreçle ilgili olarak Tüzüğümüzde ayrı bir bölüm yoktur. Tüzükte kanunların nasıl yapılacağına dair en büyük kısım olarak, bir kısım vardır, başka kısımlar vardır, hatta daha ikinci plandaki görevler için bölümler ve kısımlar vardır; fakat Anayasanın nasıl yapılacağı hakkında hiç bir tüzük bölümü yoktur, ve hatta daha da başka bir şeyi müzahade etmekteyiz; Anayasa Komisyonu, kanunlarla özel olarak, bize verilen vazife olarak açık ve seçik olarak belirtildiği halde, diğer komisyonlardan bir tanesi olarak gösterilmiş ve öyle tedvin edilmiştir. Bir anlamda, Komisyonun Anayasa üzerindeki konsepti, bir normal Meclisin Anayasa değişikliğinde takip edeceği tavırdan ibarettir. Oysa ki, biz yalnız bu yeni Anayasayı yapmak için buradayız. Tüzükte bu Anayasa yapıcılığının, Anayasa yapımının ağırlığını görmek isterdik. Ayrı bir kısım mı olur, belki yarısını kapsayabilirdi. Bu olmamıştır.

Başka bir noktayı daha arz etmek istiyorum:

Anayasa yapıcılığı, diğer kanunların yapıcılığı gibi bir siyaset bilimi tekniği, bir hukuk bilimi tekniği de değildir. Bir teknisyen işi de değildir. Şunu sunmak istiyorum: Anayasalar, hâkimiyeti elinde bulunduran milletten itibaren birçok tercihlerin, seçeneklerin manzumesidir, sistemidir. Bu seçenekleri, bu tercihleri teknisyen yapamaz. Teknisyenin, seçenek, tercih yapma yetkisi de yoktur. Tercihleri millet yapar. Hâkimiyet kayıtsız, şartsız milletindir. Millet in seçeneklerini buraya yansıtacağız; kademe kade-

me, aşama aşama. Bunun metodunu bulmak mecburiyetindeyiz; ama biz burada öyle bir manzara gördük ki, «Hâkimiyet kayıtsız şartsız komisyonlarındır» demek lazım belki. Böyle bir şey Anayasada söz konusu olamaz. Onun için, Anayasanın, Tüzüğümlüğünün bu Anayasa yapıcılığı hakkındaki suskunluğunu - bu çok ince siyasi bir durum da yaratmaktadır - Tüzük Komisyonunun buradaki suskunluğunu tamir etmek için bir önerge verdik. Bu önergede, Anayasa Komisyonunun vazifesiyle ilgili maddesine bir ek getirerek yapılmış olan bu ağır hatayı bir derece düzeltmeye çalıştık.

Önergemizin metnini tam okumak mümkün mü acaba?... Çünkü...

BAŞKAN — Efendim, önergeyi bilahara okuyacağız tabii. Önergeleri okutacağız.

HALİL İBRAHİM KARAL — Öyle mi efendim?... Peki, ben önerge üzerinde konuşuyorum. Oldu efendim.

Burada yaptığımız şey şu idi :

Anayasa Komisyonuna, seçilecek olan Anayasa Komisyonuna görevinin büyüklüğünü hatırlatarak, siyasi tercihler yapma yetkisinin kendisinde olmadığını hatırlatarak, bunu daha büyük bir birime; komisyon gibi küçücük bir birime değil, daha büyük bir birime, en azından millet adına hâkimiyeti burada kullanacak olan Genel Kurula bir maruzatta bulunma imkânı sağlamak istedik. Bu da şu: Anayasa Komisyonu ilk toplandığı andan itibaren en kısa bir zamanda nasıl bir yöntemle çalışacaktır?... Bu yöntemini geliştirerek Yüce Meclisimize sunmasını, bu Anayasa yapma yöntemini millete duyurmamızı sağlamaya çalıştık. Komisyonumuz, buna da suskunluk göstererek, hiç bir şekilde nazarı itibara almadan, sanki bir yöntem meselesi yokmuş gibi davranarak, yok saymıştır bu önergeyi.

Gönül isterdi ki, bu konuşmayı yapmama ihtiyaç kalmamalı idi. Bu yöntem meselesini Komisyon kendiliğinden, kendi maddesine, kendi konseptlerine entegre ederek bize yeni bir madde ile gelebilirdi. Gelmemiştir, Komisyon ısrar etmiştir; «Böyle bir yöntem meselesi yoktur» demiştir bir anlamda.

Arkadaşlar;

Anayasa yapıcılığı siyasi bir süreçtir. Hatta sosyal ve siyasal bir süreçtir, büyük bir süreçtir. Bunu bir teknisyen işine indirgemek, bu millete haksızlık olur. Bu komisyonların işi değildir. Geçmişte de bunu yapmışlardır. Geçmişte de bu olmuştur.

Anayasa yapan kurucu meclisler var. Biz, tek değiliz dünyada. Siyasi dünya tarihiyle, coğrafyasıyla

bir laboratuvar gibi bu konuda Çeşit çeşit anayasalar yapılıyor; çeşit çeşit kurucu meclisler var. Buna bir konuşmamda kısaca temas etmiştim; hukukta ve siyasi ilimlerde mukayeseli metodun fonksiyonu budur. Biz, dünyaya tek başına gelmiş bir millet değiliz. Bu olaylar yalnız bize olmuyor. Dünyada - demin söylediğim gibi - laboratuvar gibi çeşitli faktörlerle, çeşitli şartlar içerisinde, çeşitli kurucu meclisler, çeşitli anayasalar yapılıyor. Bunların dozajını duymak mecburiyetindeyiz.

Onun için, ben bu önergede ve arkadaşlarımla birlikte bu yöntem meselesini, «Usul meselesi» demek istemiyorum, bu şekilli hukuk mektebinin...

BAŞKAN — Sayın Karal, 5 dakika doluyor; rica edeyim.

HALİL İBRAHİM KARAL — Doluyor mu efendim?...

Önergem tekrar okunacağı için, ümit ederim ki, Genel Kurulda Anayasa yapıcılığında yönetimin önemine yakışır bir tarzda bu Genel Kurulda tartışma açılacağını ümit ediyorum.

Teşekkür ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Feyzioğlu.

FEYZİ FEYZİOĞLU — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Atatürk, Büyük Nutkunda «Zaman, her şeyin, her hakikatin tarihin gerçekçi kucağında incelenmesini zamindir.» demiştir.

Bu sözleri tüm çalışmalarımızda ve alacağımız kararlarda bir an dahi hatırdan çıkartmamamız gerekir. Unutmayalım ki, bugün, dünyanın yarısı idi, yarının da dünü olacaktır. Bugün biçtiklerimiz dünkü ekilenlerdir, yarınki biçilecekler de, bugün ekeceklerimizden başkası olmayacaktır.

Çalışmalarında ve kararlarında Yüce Meclisin Millet önünde, dünya önünde ve tarih önünde bir büyük imtihan vermekte olduğu bilinci içinde bulunacağı şüphesizdir. Konuya bu açıdan eğilince, hazırlayacağımız Anayasanın geçmişteki deneylerden ders alan, bugünün problemlerine gerçekçi bir yaklaşımca çözümler getiren ve yarınlara güvenle, huzurla, umutla bakmamızı sağlayan; içtiğimiz andın muhtevasına tamamen uyan bir nitelikte olması zureti kendiliğinden ortaya çıkmaktadır.

Muhterem arkadaşlar;

Hepimizin bu konuda en yüce duygularla dolu olduğumuzdan, oluşturacağınız Anayasa Komisyonu üyelerinin en isabetli ve memleket gerçeklerine

en uygun hükümleri arayıp bulmak isteyeceklerinden de asla tereddüt edilemez; fakat biz de nihayet 160 kişiyiz. Oysa, önümüzde bizlerden en az kusurlu, en az hatalı, en kötü uygulayıcıların bile kolay kolay dejenere edemeyecekleri, insan haklarına ve temel hürriyetlere saygılı; Atatürk inkılaplarına ve demokratik ve laik Cumhuriyet ilkelerine bağlı; işlerliği olan, memleket gerçeklerine ve ihtiyaçlarına uyan bir anayasa hazırlamamızı isteyen ve bekleyen koskoca bir millet vardır. Anayasayı hazırlarken, bu aziz, bu çilekeş ve kendisini 12 Eylül'den önceki baideden kurtaranlara karşı minnetle dolu olan bu milletin sinesine inmemiz şanttır. En sade vatandaşımızdan tutunuz, en yetkili kişilere kadar onlardan görüş ve fikir istememizde çok büyük yararlar olduğu kanısındayım.

Bu nedenlerle, Anayasa Komisyonu çalışmalarını sürdürürken sadece bazı konuların aydınlanması bakımından diğer bir komisyonun görüşü ve kararına başvurmakla, ya da sadece 29 ncu maddenin son bendinde yer aldığı üzere, gerek duyduğu kişileri Komisyona çağırıp görüşlerini almakla yetinmemelidir. Komisyon, zamanını, kapsamını ve biçimini tekrarlıyorum, zamanını kapsamını ve biçimini, kendisinin tayin etmesi kaydı ile gerektiğinde bir kamuoyu araştırması veya yoklaması da yapabilmelidir ve bu imkân Anayasa Komisyonuna İçtüzüğün 47 nci maddesine eklenecek bir fıkra ile açıkça tanınmalıdır. Sonra da Anayasa Komisyonu, toplayacağı bu fikirleri ve önerileri ifrat ve tefride kaçmaksızın, objektif ve gerçekçi biçimde bir tasnif ve değerlendirmeye tabi tutarak yararlanacağı kaynaklar arasına katmalıdır.

Muhterem arkadaşlarım;

Değişik yerlerden ve kaynaklardan, değişik fikirleri ve önerileri almaktan çekinmemeliyiz, yeter ki, onları objektif, yansız ve gerçekçi biçimde açıklayıp değerlendirmesini bilelim.

Biraz değişik tarzda ifadeye çalışacağım; hepimiz biliyoruz ki; «Bârikayı hakikat müdaveleyi efkârdan doğar.» («Musademeyi efkârdan» sesleri.)

«Musademei efkâr»ı değiştirerek söyleyeceğimi arz etmiştim başında.

Bu itibarla bir önergemiz vardır, bu önergemiz dikkate alındığı takdirde, arza çalıştığım bu hususlar da yerine getirilme imkânına kavuşacaktır.

Saygılarımı sunarım.

BAŞKAN — Sayın Yarkin, buyurunuz.

ŞERAFETTİN YARKIN — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Tüzüğümüzün en önemli bir maddesi ile karşı karşıyayız. Ne yazık ki, onun kadar önemli bir maddesi yeterince görüşmeden oylamış bulunuyoruz. Şunu Başkanlık Divanının büyük müsamahasına sığınarak arz etmek isterim ki; 19 ncu madde de 47 nci maddeye aşağı yukarı benzer şekilde geri alınmıştı. Doğrudur; 47 nci madde üzerinde hiç görüşme açılmamıştı. Ancak, 19 ncu maddede de sadece önergeler okunmuş, önerge sahipleri çok kısa bir görüş açıklamışlar, bir önerge verilmişti. Çok önergeler vardır, bu madde, üzerindeki yapılan konuşmalarla çok zaman almıştır, bu itibarla bu maddeyi Komisyon geri alsın, düzenleyerek getirsin, yeniden görüşelim şeklinde idi. Yani konu, 78 nci maddedeki esprîye uygun olarak görüşülüp kararlaştırılmıştır. Bu itibarla, tıpkı 47 gibi 19'un üzerinde de görüşme açılması gerekirdi. Onu o şekilde oylamış bulunuyoruz. 47'de yapacağımız bazı değişiklikler bizi bir başka değişikliğe de götürebilecektir.

47 nci madde ile ilgili olarak bir önergemiz vardı. Bu önergede; «19'la bağlantılı olarak, Anayasa Komisyonuna Anayasayı hazırlama dışında başka bir görev verilmesi Kanunun 21 nci maddesine; hem maddeye, hem de Kanunun esprisine, ruhuna aykırıdır.» demiştik. Nitekim, Komisyonu da takdir etmiştik, demiştik ki, «Bir başka komisyona üye seçilemezler, sözünden amaçlanan husus, Anayasa Komisyonu üyelerine başka görev verilmemesini sağlamaktır ve çok doğrudur, yerindedir.» Ancak, Tüzükte birtakım çelişkiler olduğunu ifade etmiştik. «Başka bölümlerde, az da olsa, çok da olsa; bilemiyoruz, yükünü, Anayasa Komisyonuna yeni görevler verilmiştir. Bu, kanuna aykırıdır, Anayasa Komisyonuna yeni görevler verilmesi Tüzüğe de aykırıdır.» demiştik.

Şimdi görüyoruz ki; bir yandan 19 ncu maddede «Bütçe-Plan Komisyonu ile Anayasa Komisyonu üyeleri bir başka komisyona üye seçilemez» deniyor. Yine bu espri kısmen benimsenmiş oluyor veya benimsemiş oluyor; ama 47 nci maddeye bakıyoruz; birinci fıkrasında deniyor ki, «Bu İçtüzükte yer alan görevleri yapmak üzere Anayasa Komisyonu kurulmuştur.» İşte bir çelişki daha...

Bu İçtüzükte sayılan görevler; 88 - 91 nci maddelerde bir Karma Komisyon vardır, Anayasa ve Adalet Komisyonundan kurulu. Peki, bu Karma Komisyon Anyasa Komisyonundan birtakım üyeler olarak kurulmayacak mıdır?.. Anayasa Komisyonu üyelerinin bir başka komisyonda görev alamayacağı-

na ilişkin 19 ncu madde ile çelişmiyor muyuz?.. Ayrıca da Kanunun esprisine ve ruhuna aykırılığı devam ettirmiyor muyuz?.. Bu nokta üzerinde önemle durmak lazım. Sanıyorum, çok kısa sürede belki de bir Tüzük değişikliği getirmek zorunluğu ile karşı karşıya kalacağız.

Sonra ayrıca, yine takdirle andığımız bir husus vardı; Anayasa Komisyonuna özel bir bölüm açılmıştı, Fevkalade doğrudu. Anayasa Komisyonu ihtisas komisyonları arasında nasıl sayabiliriz? İhtisas komisyonları, Danışma Meclisi Başkanlığına verilen kanun tasarı ve tekliflerini incelemek ve raporlarını Genel Kurula getirerek, Genel Kurulda savunmakla görevli komisyondur. Bunun arasına, özel bir hükümle kurulmuş, özel bir görevi olan, bu Meclisin toplanmasında önemli yeri olan, birinci görevi olan Anayasayı hazırlamakla görevli Komisyonu nasıl orada sayabiliriz ve nasıl; ayrı bir bölüm açmışken, baştan yapılan düzenlemede, şimdi öbüründen de sarfınazar ederiz? Böylece Anayasa Komisyonu için hem 19'da bir yer, ihtisas komisyonları arasında bir fıkra, hem 47'de bir düzenleme... Bence bu da fevkalade hatalı olmuştur. Yeni bir bölüm açılması ve İçtüzük Komisyonunun isabet buyurdıkları ilk düzenlemeye avdet etmelerinde büyük yarar görüyorum.

Ayrıca, yine önemli gördüğümüz bir değişiklik daha var. Yani 47 nci maddenin ilk şeklinde; yine isabetle getirildiğini burada arz etmeye çalıştığımız; tümü üzerindeki yaptığımız konuşmada şöyle bir hüküm vardı; «Anayasa Komisyonu, tüzumunda kuracağı alt komisyonların çalışmalarına katılmak üzere, sayısı onu geçmemek şartı ile Danışma Meclisinden üye seçilmesini isteyebilir ve bu seçime aday gösterebilir.» şeklinde bir hüküm vardı, fıkra devam ediyordu. Bu fıkra tamamen çıkarılmış. Bunun hakkında bir önergem vardı. Bilmiyorum; ama Komisyon bu fıkrayı hangi gerekçe ile çıkardı, doğrusu gerçekten merak ediyorum. Bu, sayısı az olan Anyasa Komisyonunun çalışmalarına önemli katkıda bulunacak bir hükümdü. «Bu olmadan da kurabiliriz» deniliyorsa şayet, ne için bu varken çıkarılmıştır?..

Ayrıca, yine Anayasa Komisyonu ile ilgili maddenin son fıkrasında çalışmalarını hızlandıracak tekliflerden söz edilmektedir. Demek ki Anayasa Komisyonunun da hızlı çalışması önemlidir. Aslında Danışma Meclisi olarak hız faktörü bizde önem kazanmıştır ve bunun içindir ki İçtüzük Komisyonu, bütün içtüzüktekinin aksine olarak ve oradaki esas

birçok maddelerde benimsediği halde, bu maddede benimsememiştir; yani ihtisas komisyonlarında kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesi süresi 45 gün iken, bu Meclisin özelliğini, bu Meclisin çalışmasını, hız faktörünü esas alarak 30 gün olarak benimsemiştir ve bu hız faktörünün, Anayasa hazırlamakla görevli Komisyonun çalışmasında da önemli olduğunu belirterek; «varsa, çalışmalarını hızlandıracı tekliflerini Başkanlık Divanına sunar, Başkanlık Divanı bunu bütün üyelere dağıtır» diye bir hüküm yer almıştır. Kaldı ki; Anayasa Düzeninin Korunması Hakkındaki Kanunun, sanıyorum genel gerekçesinde de bu konuya temas eden; yani hız faktörüne temas eden önemli bir yer vardır.

Milli Güvenlik Konseyi, Harekâtın başında Türk ve dünya kamuoyunun açıkladığı amaçlara, «Atatürk ilkeleri doğrultusundan asla sapmaksızın, en kısa zamanda ulaşabilmek için Parlamento görevlerini yeni bir anayasa hazırlanarak milletin tasvibine sunulup kabul edilinceye kadar en kısa zamanda ulaşabilmek için...» diyor.

Yine Sayın Devlet Başkanımızın bir konuşmalarında; «Hiç şüphe yoktur ki, Kurucu Meclis kendisinden beklenen görevleri azami süratle yerine getirmeye gayret edecektir.» ibaresi yer almıştır. Bu, 12 Eylül 1981 tarihli radyo ve televizyon konuşmasındandır.

Hız faktörü de bu kadar önemli; peki Anayasa Komisyonuna neden başka görevler veriyoruz, neden bunda ısrar ediyoruz?.. Doğrusu anlaşılması hakikaten güç oldu.

Burada, Sayın Karal'ın önergesine de aynen katılıyorum. Bu önergede, gerçekten Anayasa Komisyonunun en kısa zamanda çalışmalarda benimsediği ilkelerin neler olduğunu, Genel Kurula getirmesinde ve görüşülmesinde de büyük fayda var. Belki bu, çalışma temposunda ve zamanında da bize bir takım ışıklar tutacaktır. Görüşlerimiz olacaktır. Bir zaman konulmuş mudur bilmiyorum; böyle bir önerge verildiğini de duymuştum. Bir ay içerisinde getirilmesi şeklinde, önerge böyleyse daha da doğrudur, o önergeye de yürekten katılıyorum.

Bendeniz, Anayasa Komisyonu ile ilgili olarak görüşlerimi bu şekilde açıklamış bulunuyorum. Sayın İçtüzük Komisyonundan istirhamımız; daha önce benimsediği ilkelerden de sarfınazar etmeyerek bu maddeyi yeniden ve bizim bu görüşlerimizi de dikkate alarak düzenlemeyi kabul etmesidir. Oynamayı yaparken Genel Kuruldan bu konuda bütün

bu esasları dikkate alacağına eminiz, takdir Yüce Meclisindir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurunuz Sayın Aydar.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Tüzük hazırlama çalışmalarımızın bugün bitirilmesi dileğiyle sözlerime başlıyorum.

«Anayasa Komisyonunun çalışma ilkeleri» kenar başlıklı madde birçok arkadaşımızın üzerinde önemle durduğu, düşündüğü ve yine kendi düşünceleri istikametinde bu maddeyi oluşturmak için önerge vererek katkıda bulunmak istedikleri bir maddedir.

Sanıyorum, «Anayasa Komisyonunun çalışma ilkeleri» derken bu maddenin genelinde ne yönde çalışılabileceği hususunda bize bir fikir getirmemektedir ve Anayasa Komisyonu seçilip, çalışmaya başladığı zaman kendisine çalışma ilkesi olarak yol gösterici mahiyette görmek istediği 47 nci madde karşısında durup, düşünecektir. «Bana ne biçim, ne tür bir çalışma ilkesi getiriyor?» diye. O zaman Anayasa Komisyonunun üyeleri, «Nasıl çalışalım, nereden başlayalım, ne yapalım?» diye yine kendi içlerinde bir karar, almak, oluşturmak ve çalışma yöntemlerini bu yolda belirlemek ihtiyacında ve zorunda kalacaklardır.

Yüce Meclisin iradesi altında Komisyona yol gösteren bir ilke bütünlüğü de maddede yansımaktadır. Temennim odur ki, bu madde yol gösterici ilkeleri belirleyici olmalıdır ve bu ilkeler Atatürk'ün koyduğu ilkeler olarak bu maddeye derpiş edilmelidir ve bu ilkeler Anayasa Düzeni Hakkında Kanun ruhundan doğan, Milli Güvenlik Konseyinin bugün yapmakta olduğu yasal düzenleme çerçevesi içerisinde bu maddeye yansıtılmalıdır. Bu, yapılmadığı takdirde 47 nci madde Anayasa Komisyonunun çalışmalarını geniş çapta aksatacaktır.

Saygılarımla arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın İbrahim Barangil.

İBRAHİM BARANGİL — Sayın Başkan, Meclisin sayın üyeleri;

Görüştüğümüz maddenin 3 ncü fıkrasında bir konu var. Sözlerime evvela bu fıkra hakkında Komisyondan bir şey sormakla başlamak istiyorum:

Madde şu: «Anayasa Komisyonu, bir konunun aydınlatılması bakımından diğer bir komisyonun görüşü ve kararını almaya ihtiyaç görürse, bu husu-

su yazı ile sorabileceği gibi, görüş birliğini sağlamak amacı ile birlikte toplanmayı da teklif edebilir.»

Komisyona verilmiş olan normal bir yetki. Bundan önceki geçtiğiniz ve muhtevasına kabule dahil olmadığım, katılmadığım; fakat Umumi Heyetin çoğunlukla kabul ettiği bir 37 nci maddemiz vardı. Bu madde, komisyonlar, kendilerine gelen kanun tekliflerinin Anayasaya uygunluğunu mütalaa edecek, uygun görmezse reddedebilecekti.

Şimdi, Anayasa Komisyonu başka komisyonlardan mütalaa isteyebiliyor. Acaba, Anayasaya aykırılık gerekçesiyle bir kanunu reddetme yetkisi verdiğimiz bu Tüzüğün 37 nci ve kabul edilen maddesiyle reddetme yetkisi verdiğimiz bir komisyon Anayasa Komisyonunun mütalaaasını isteyebilecek midir, yoksa bu yetkiyi kendisi mi kullanacaktır? Bu maddede bir açıklık göremedim, evvela bunu sormak isterim.

Böyle ise, hikmet-i vücutu Anayasa hazırlamakla belirlenmiş bir Anayasa Komisyonu, diğer komisyonlardan gelecek bu gibi mütalaa istekleriyle boğulursa, asli görevlerini nasıl yapacaktır? Bu, ikinci sorum.

Ayrıca, 2485 sayılı Kanunun 21 nci maddesi, 1 ay içinde 15 üyeden ibaret oluşan bir Anayasa komisyonu seçilmesinin şart olduğunu ve bunun hükme bağlandığını görmekteyiz. Müteakip maddesi, Danışma Meclisinin daimi komisyonlarını ve komisyonlara üye seçimini İçtüzüğe bağlamıştır.

Hazırladığımız İçtüzükteki Anayasa Komisyonu eğer kanunun Anayasa hazırlamakla görevlendirdiği komisyon olsa idi, kanunun 21 nci maddesinin 2 nci bendinde böyle bir ayrıcalık; 15 kişilik bir Anayasa Komisyonu seçilir diye bir ayrıcalık getirmezdi.

Biz, Tüzüğün; bilhassa bu maddesinin bu şekilde düzenlenmesiyle Meclisin rutin işlerini yapacak diğer komisyonlar gibi esas görevi Anayasa yapmak olan komisyona da aynı düzeyde bir görev vermiş bulunuyoruz.

Benden evvel konuşan Karal ve Yarkın arkadaşlarının mütalaa ve düşüncelerine aynen katılıyorum. O konudaki düşüncelerimi tekrarlayarak zaman almak istemem. Tüzük, çalışmalarımıza yön verecektir; ama bu Meclis fevkalade bir dönemde göreve davet edilmiştir ve bu görevinin asli bölümü Anayasa hazırlamak ve kanunda sayılan diğer görevleri, yapmaktır. Bunun dışındakiler tali demeyeyim; fakat rutin görevlerimizin yapılmasına yön veren maddelerdir. Biz, onlara çok daha büyük ağırlık verdik.

Asıl Anayasa Komisyonunun teşekkülüne ve onun çalışmalarını öbür komisyonlarla beraber tuttuk.

Takdir Yüce Heyetindir, saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Gürel.

HALİL ERDOĞAN GÜREL — Sayın Başkan, muhterem üye arkadaşlarım;

19 ncu maddeyi biraz evvel oyladık ve bundan evvel 19 ncu madde ile ilgili olarak Meclisteki görüşmeler sırasında Anayasa Komisyonunun ayrı bir Komisyon halinde olması veya diğer normal Komisyonlar arasında mütalaa edilmesi konusu etraflıca dile getirildi. Buna rağmen Sayın Komisyonumuzun ayrı bir Anayasa Komisyonunun kurulmasına gerek olmadığını, normal komisyonlar arasında mütalaa edilmesi gerektiğini dile getirdi ve biz de bunu böylece kabul ettik. Ancak, 19 ncu maddeden sonra 47 nci maddeye geldiğimiz zaman Anayasa Komisyonuna ayrı bir ağırlık verdiğimizizi görüyoruz. Anayasa Komisyonu eğer ağırlığı olan bir Komisyon olacaksa bunun üzerinde biraz daha genişçe düşünmemiz ve Sayın Komisyonumuzun da bu Komisyonu ayrı bir komisyon olarak mütalaa etmesinde fayda mülahaza etmekteyim.

«Anayasa Komisyonu çalışma ilkeleri» her ne kadar başlık olarak gözükmekte ise de, madde metnine dahil değilse de 47 nci madde bence ilkeleri tespit etmemektedir. İlkeler yerine belki basitçe vazifeleri, diğer komisyonlar ile olan münasebetleri tespit etmiştir. 47 nci maddede bahsedilen hususlar, ilkeler değildir. Birinci, ikinci fıkraya bakıyorum, doğrudan doğruya vazifelerini tespit etmiş, «Anayasa Komisyonunun vazifeleri» bunlar arasında ilke yok. Ondan sonraki iki fıkraya bakıyorum, bunlar da diğer komisyonlar ile olan münasebetleri tespit etmiş. Vazifeler ve münasebetler ilkeler değildir.

Biraz evvel muhterem arkadaşlarımın ifade ettikleri gibi, bu ilkeleri tartışmaya mahal bırakmayacak şekilde etraflıca incelemek, tespit etmek, gerek Meclis içinde, gerekse Meclis dışında yanlış anımlara meydan vermeyecek şekilde bunları etraflıca tespit etmek lâzımdır.

Son fıkraya bakıyorum, Komisyonun Genel Kuruldan karar alınmasını gerektiren bir teklifi varsa öncelikle gündeme alır.» deniyor.

Sayın Komisyonumuzun bu hususu açıklamasını istirham ediyorum. Çünkü, Genel Kuruldan hangi konularda karar alınması isteneceği; bu madde önüne geldiğinden beri düşünüyorum, bir türlü karar ve-

remiyorum. Eğer, Tüzüğün kendisine verdiği vazifeler ile ilgili bir karar alınacaksa, bunu doğrudan doğruya Komisyon kendi vazifesi arasına alır, Meclisten bir karar almaya gerek yoktur.

Yetkiler ile ilgili ise, yine Tüzüğümüz Anayasa Komisyonumuza gerekli yetkileri vermiştir. Eğer çalışmalarını engelleyn herhangi bir sebep varsa, o da Meclisimize değil, doğrudan doğruya Meclis Başkanlığına intikal ettirmek suretiyle bu ihtiyaçları giderilebilir. Demek ki, bugün de, yarın da karşımıza bu Komisyonumuzun çalışması ile ilgili tereddütler çıkabilecektir.

Bir arkadaşımızın teklifi olmuştu, tartışmada belki diğer arkadaşlarımız da katılabilirler. Bu, «Anayasa Komisyonunun çalışma ilkeleri» başlıklı maddeyi ben gerek ilkeler yönünden, gerek vazifeler yönünden yeterli bulmuyorum. Komisyonumuzun bunun üzerinde daha etraflıca çalışarak tereddütlere meydan vermeyecek şekilde yeniden düzenlenmesini istirham ediyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Gürel.

Sayın Komisyondan soruyorum. Önergeler vardı daha önce verilmiş. Önergelerden evvel mi sayın üyelere cevap vermek isterler, yoksa önergeleri de okuyalım; hepsine birden mi cevap daha uygun olur?..

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAIL ARAR — Efendim müsaade ederseniz şimdi arz edeyim?...

BAŞKAN — Buyurun efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAIL ARAR — Sayın Başkan, saygı değer üyeler;

Anayasa Komisyonunun çalışma ilkelerini gösteren 47 nci madde üzerinde Komisyonumuzca ikinci kez yapılan görüşmeler ve tartışmalar sonunda madde şimdi gördüğünüz şekli olarak tekrar huzurunza gelmiş bulunmaktadır.

Bu görüşme ve tartışmalar sırasında bize intikal etmiş olan önergeleri de dikkatle inceledik.

Sayın arkadaşlarımızdan bir tanesinin sorduğu bir husus vardı, «Evvelce sevk edilmiş olan madde Anayasa Komisyonunun bazı alt komisyonlar kurması öngörülmüştü, bu şimdi çıkarılmış» deniyor. Nitekim bu çıkarma keyfiyeti Komisyonumuza havale edilen ve 10'dan fazla imzayı taşıyan bir önergedeki görüşün Komisyonumuzca benimsenmesi sonucu olmuştur.

Gerçekten biz Anayasa Komisyonunun Genel Kurula bir komisyon seçimi teklifi getirmesini, hatta

seçilecek olan bu komisyona aday göstermesini ama bu komisyona seçilecek arkadaşların Anayasa Komisyonunda oy hakkı bulunmaması gibi bir prensibi, bize ulaştırılmış olan önerenin ışığı altında yeniden mütalaa ettiğimiz zaman, ilk getirdiğimiz hükmün sakıncalarını müşahade ettik ve bu sebeple o fıkraları çıkardık.

İkinci bir Anayasa Komisyonu yahut Anayasayı hazırlama Komisyonu kurulmasına bu maddenin müzakeresi vesilesi ile tekrar temas edildi. Bu, 19 ncu madde ile halledilmiş olduğu için tekrar o konuya dönmüyorum.

Sayın Karal ve Feyzioğlu arkadaşlarımızın müsterek diyebileceğim, aynı noktada toplanan görüşleri, Anayasa yapılırken, çok geniş çerçevede görüş alış - veriş yapılması ve bir kamuoyu oluşturulması, bunun için de Komisyonun Genel Kurul ile sıkı bir işbirliği içinde olması ve çalışma yöntemlerini Anayasada yer alması düşünülen ilkelerin neler olduğu hususundaki görüşlerini Genel Kurula arz ederek, Genel Kurulun görüşlerini alma noktasında toplanabiliyor.

Biz Komisyon olarak bu görüşe temelde itersdüksüz, kesinlikle katılıyoruz. Elbetteki Anayasa bu biçimde hazırlanacaktır. Ancak bu, olayın, çalışmanın, eşyanın zaten tabiatında saklı olan, mündemice olan bir husustur. Bunun ayrıca İftüzük maddesi olarak bir metne geçmesine lüzum yoktur. Ayrıca bunu ifadede büyük güçlük vardır. Bir ifade noksanı yüzünden istenilenin dışında bazı durumlar da hasıl olabilir. Hatta Komisyonumuzda yapılan görüşmelerde sayın arkadaşlarımızın söyledikleri bu amaca ulaşmak için Komisyonun Genel Kurulla birlikte başka bir salonda toplanması imkânının dahi derpiş edildiğini arz edebilirim.

Şüphesiz ki, Anayasa tasarısı Yüksek Heyetinizin önüne geldiği zaman kamuoyuna açık olarak tartışılacaktır. Ancak, ilk çalışmaların, bazı önemli siyasi tercihterin söz konusu olabileceği Devlet organları üzerinde yapılacak ilk görüşmelerin, bu hazırlık görüşmelerinin Komisyon toplantısı olarak yapılması daha uygun olur kanaatiyle bu görüş ortaya atılmış; ama bu da İftüzükte bir madde olarak tedvin edilmemistir. Yoksa, arz ettiğim gibi temelde gerek Komisyonla Genel Kurulun gerek Komisyon ve Genel Kurul vasıtasıyla yurt çapında geniş bir kamuoyu oluşturulması, görüş alışverişi yapılacağı açıktır.

Maddenin bu şekliyle gelişinde; Sayın Feyzioğlu arkadaşımız, «İlk metinde bazı komisyonlarla görüş alışverişi vardı, yani komisyon kurulması vardı; bun-

lar çıkarılmıştır, binaenaleyh bu husus daha daraltılmış oluyor» dediler.

Olmuyor saygıdeğer arkadaşlarım. Çünkü, «Komisyonların bilgi ve görgülerinden yararlanmak istedikleri kimseleri komisyona davet ederek dinleyebilirler. Kamu kurum ve kuruluşlarıyla meslek ve kuruluşlarından yazılı görüş alabilirler» hükmü 29 ncu maddede bir genel hüküm olarak hâlâ geçerliliğini muhafaza ediyor.

Bir arkadaşımız, «Genel Kuruldan ne karar isteyebilir?» dedi.

Şu arz ettiğim çalışmalar içinde, Komisyonun yetkisini aşan veya Komisyonun yerine getirilmesi için önceden Genel Kurulun da tasvibini almayı uygun gördüğü bazı durumlar olabilir. Bu bilhassa kamuoyu araştırması, bir kamuoyu oluşturulması yönünde yapılacak çalışmalarda, ileride Komisyonla Genel Kurul arasında bir aykırılık, bir tezat, bir ters düşme olmaması için düşünülmüş ve konulmuş bir hükümdür.

Bazı arkadaşlarımız da, «Anayasa Komisyonunu biz daimi komisyonlar arasında mütalaa ettik; ama ondan sonra onun çalışmalarını kısmen de olsa düzenleyen ikinci bir madde olarak 47 nci maddeyi getirdik; bu bir çelişki değil midir?» diye mütalaa serdettiler.

Biz bunu bir çelişki olarak görmüyoruz. Anayasa Komisyonunun gerek Kuruluş Kanunundan çıkan gerekse Meclisin bünyesi içindeki fonksiyonları bakımından; imtiyazlı demeyeceğim, bu Mecliste ve hiç bir parlamentoda hiç bir komisyon diğerine nazaran imtiyazlı bir komisyon değildir ve olamaz; ama üzerinde çalışacağı konunun önemi bakımından önemli bir komisyon olduğu ve İftüzükte ifade edilebilecek ölçüde çalışmalarına ilişkin bazı düzenlemelerin yapılması gerektiği de inkâr kabul edilmez bir hakikattir. Nitekim, Bütçe - Plan Komisyonu da bütçe ve planı görüşeceği için (ki, Devlet havatının önemli bir çalışmasıdır), 84 ve 85 nci maddelerde bütçe ile ilgili bazı hükümler özel olarak getirilmiştir.

Benim heyeti umumiyesiyle 47 nci madde üzerinde arz edebileceğim hususlar bunlardır. Maddenin bu şekliyle kabulünde hiç bir sakınca yoktur.

Bir arkadaşımız, «Madde bu şekliyle kalır ise, yakın bir gelecekte belki bir İftüzük değişikliği teklifine gidilebileceğini» söyledi.

Normaldir; hiç bir kanun en doğru ve en mükemmel şekliyle çıkmaz, hayatta karşılaşılan çeşitli

hadiselere, ihtiyaçlara, zorunluluklara göre daima değiştirilebilir. Binaenaleyh, bu İhtüzüğün kabulünden sonra da çalışmalar sırasında ciddi bazı aksaklıklar, İhtüzük değişikliklerini zorunlu kılan bazı durumlarla karşılaşılırsa bu mümkündür. Şimdiden her türlü ihtimali düşünüp onun tedbirini almak, insan aklını aşan bir şeydir. Onun için maddenin bu şekliyle kalmasını Komisyon olarak istirham ediyoruz.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür derim Sayın Arar.

Sayın üyeler, daha önce verilmiş olan önermeleri okutuyorum:

Sayın Başkanlığa

47 nci maddenin dördüncü fıkrasının metinden çıkarılmasını aşağıdaki gerekçelerle arz ve teklif ederiz.

1. Anayasa Komisyonunun üye sayısını belirleyen Kanun koyucu alt komisyon kurulmasını düşünseydi bunu da belirtirdi. Tüzükle alt komisyon oluşturulması Kanunun ruhuna aykırıdır.

2. Kanun ve Tüzükte ve özellikle 47 nci maddenin öteki fıkralarında yeter ölçüde bilgi toplama, mütalaa elde etme olanakları sağlanmış iken, dördüncü fıkra ile ayrıca alt komisyonlar kurulmasını öngörmek gayeyi aşan bir tanzim tarzıdır.

3. Oy hakkı tanınmayan üyelere formel olarak alt komisyon hüviyetiyle mesai istemek, komisyon kurma espinisiyle bağdaşmaz. Esasen, alt komisyon esas komisyondan tefrik ile teşkil edilir. Dışarıdan alt komisyonlar teşkilî uygun değildir.

4. Danışma Meclisi tarafından oy hakkı olmayan alt komisyon teşkilini istemek ve bu komisyonu esas komisyonun emrinde çalıştırmak, Danışma Meclisinde esas komisyonun delegasyon olması anlamına gelir. Kanun dışında tüzükle delegasyon verilmesi hukuka aykırıdır.

Saygılarımızla.

Serda Kurtoglu	İbrahim Barangil
Fikri Devrimsel	Ertuğrul Zekai Ökte
Turgut Kunter	Tevfik Fikret Alpaslan
Alâeddin Aksoy	Ayhan Fırat
Zeki Yıldırım	Recep Meriç
Fehmi Kuzuoglu	

İHTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAIL ARAR — Sayın Başkan, bu önergeye esas Komisyonumuzca uyulmuş ve madde o şekilde tedvin edilmiştir.

BAŞKAN — Evet efendim.

İkinci önergeyi okutuyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

Danışma Meclisi İhtüzük teklifinde aşağıdaki değişikliklerin yapılmasını öneririz.

Saygılarımızla.

Madde 47, sondan iki fıkra önce:

«Anayasa Komisyonu gerek görürse çalışmaları arasında kamuoyu araştırması da yapar»

Feyzi Feyzioğlu	Ayhan Fırat
Necdet Geboloğlu	Orhan Civelek
Halil Evliya	Bekir Tünay
Şadan Tuzcu	Cemil Çakmaklı
Yavuz Altop	A. Güngör Çakmakçı
Azmi Eryılmaz	

BAŞKAN — Üçüncü önergeyi okutuyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

Danışma Meclisi Genel Kurulunun Anayasa yapımında daha etkin bir şekilde katılmasını sağlayacak bir yöntemin geliştirilmesi amacıyla 47 nci maddede aşağıdaki fıkranın eklenmesini arz ve teklif ederiz.

«Anayasa Komisyonu, Cumhuriyet Anayasasının yapımında izleyeceği yöntemin esaslarını ve Danışma Meclisi Genel Kurulu ile birlikte çalışma düzenini belirleyecek ilk raporunu en kısa bir zamanda Genel Kurulun tasvibine sunar ve çalışmalarını, kabul edilen bu esaslara göre yürütür.

Halil İbrahim Karal	M. Rahmi Karahasanoğlu
Doğan Karan	Kemal Karhan
A. Avni Şahin	İsmail Şengün
Hayrullah Şeşkin	Ahmet Sarp
Mehmet Kanat	A. Lâmi Süngü
Feridun Şakir Ögünç	Turgut Oral
Nazmi Önder	Tülay Öney
Ahmet Samsunlu	Ertuğrul Zekai Ökte
Paşa Sarıoğlu	Ali Nejat Alpat
Necmettin Narlıoğlu	

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Önergelerde mevzu edilen konular üzerinde sayın arkadaşlarımız görüşlerini belirtmişlerdir; ama yine söz almak isteyen sayın üye varsa söz vereyim.. Sayın Karal buyurunuz efendim.

HALİL İBRAHİM KARAL — Sayın Başkan, Yüce Meclisin değerli üyeleri;

Ben Halil İbrahim Karal. Karal efendim soyadım. karal, başka bir soyadı ile karışıyor. Elimizdeki o küçük özette de muhteva baştan aşağı yanlış oldu-

ğu gibi, soyadı da yanlış, onu dikkatinize sunduğum için özür dilerim.

Şimdi efendim, Sayın Komisyon Sözcüsünün ifadelerindeki bir iki şeye cevap arz etmek istiyorum.

Buyurdular ki, «Siyasi tercihlerin, özellikle başlangıç aşamasındaki siyasi tercihlerin Komisyonunda yapılmasını tercih ettiklerini» söylediler.

Şimdi burada, dikkatimizi çekmesi lazım gelen başka bir nokta da var: Siyasi tercihler hakkında birkaç görüşümü daha evvel söylemiştim. Komisyon çalışmaları «Gizlilik» diye başka bir özellik taşımaktadır. Kamuoyuna, millete ulaşmanın tek yolu Genel Kurul tartışmalarıdır. Onun için, bu başlangıç noktasındaki siyasi tercihlerin mutlaka ve mutlaka yine Komisyonun önerisiyle yöntemini tespit ederken bu Kurulda yapılmasının sayısız faydaları vardır.

Bu siyasi tercihleri yapmanın bir teknisyen işi olmadığını daha evvel arz etmiştim; çünkü bir tercihe göre yazılacak bir tasarı başka bir tasarıdır; başka bir tercihe göre yapılacak bir tasarı başka bir tasarıdır.

Kaldı ki, son derece ilginç bir tecrübeyi yaşamaktayız şu sırada. Bir tasarı maddeleştirildikten sonra değiştirilmesi bizim meclislerimizde çok zor bir süreçtir. Kemikleştikten sonra, maddeleştikten sonra, komisyonun getirdiği tasarıyı değiştiremeyiz, değiştirilemez. Kaldı ki, Anayasa yapımı, Anayasa süreci, demin de arz ettiğim gibi, çok başka bir süreçtir; herhangi bir kanunun yazılması değildir. Tercihlerin ortaya konmasıdır ve bu, egemenliğin haki-ki sahibi olan milletten itibaren devamlı bir yansıma sürecinin adıdır. Bunu yaptırılmaz komisyon, gizli çalışan komisyon bunu yaptırılmaz.

Onun için, tekrar önergemizdeki belirttiğimiz yöntem, Anayasa yapma yönteminin, Komisyon tarafından, uzmanlar tarafından tespit edilerek ilk fırsatta, en kısa zamanda Kurulumuza getirilmesinin çok uygun olacağını ısrarla dikkatlerinize arz ediyorum.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Karal.

(Sayın üyeler;..)

ERTUĞRUL ZEKAİ ÖKTE — Sayın Başkan söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sayın Ökte, buyurunuz.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAIL ARAR — Sayın Başkan, Komisyon için çok kısa bir söz söylemek istiyorum.

BAŞKAN — Sayın Ökte, bir saniyenizi rica ediyim. Buyurunuz Sayın Arar.

ERTUĞRUL ZEKAİ ÖKTE — Ben Komisyon-
dan önce söz istemiştim efendim.

BAŞKAN — Bir dakikanızı rica edeyim. Daha evvel işaret ettiler ben farkına varamadım.

Buyurunuz Sayın Arar.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAIL ARAR — Efendim, bir usul hatası yapıldığı zehabını ve izlenimini uyandırmak istemem. Onun için sayın arkadaşına arz etmek isterim; Komisyonun her zaman takaddümen söz hakkı vardır.

Sayın Karal'ın sözlerinde bir yanlış anlamaya düşmemek için arz ediyorum: Kapalılık ilkesini biz getirmiyoruz. Kanunda var. «Komisyonların çalışması kapalıdır» diyor. Biz de diyoruz ki, Sayın Karal'ın ve Feyzioğlu'nun görüşmelerinde büyük hakikat payı vardır. Komisyon 15 kişiyle çalışacağı yerde, ki çalışacaktır tabii; ama bazı esasları, bazı yöntemleri tespit ederken, böyle bir genel kurulu komisyon gibi addedip daha geniş bir salonda görüşmelidir; ama bu, kanunun âmir hükmü olan bir kapalılık içinde yapılacaktır.

Bunun kamuoyuna duyurulması lâzım gelen kısımlarını, o topluluğa katılmış olanlar tensip edecek; bunu komisyon başkanı veya sözcüsü basına açıklayacaktır.

İkincisi; komisyonlar zaten size niyabeten vazife gördüklerine göre, Genel Kurulun eğilimlerini, görüşlerini almamak yahut onları nazarı itibara almamak diye bir şey de söz konusu olamaz.

Ondan sonra işin açık tartışılması, görüşülmesi ise, er geç yüksek huzurunuzda olacaktır. Binaenaleyh, burada gizlilik diye bir şey yoktur; kanunun getirdiği ve bütün komisyonlara şamil, bizim Anayasa Komisyonu için özel bir usul getiremeyeceğimiz bir kapalılık ilkesi vardır.

Bunu arz etmek istedim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Ökte, buyurunuz efendim.

ERTUĞRUL ZEKAİ ÖKTE — Sayın Başkan, Yüce Meclisin saygıdeğer üyeleri;

(Aşağı - yukarı bir haftadır İçtüzük tartışması içerisindeyiz ve önemli bir-iki madde de huzurunuzda.

Önce, çok saygıdeğer Komisyonun bir tutumuna değinmek istiyorum. Tutum şu: Uyumdan ziyade, fikirlerin bağdaştırılmasından ziyade, genel temayül veya belirli görüşlerin bir araya getirilerek metinle-

re aktarılmasından ziyade, beni bağışlasınlar gerek hocalarım gerek ağabeylerim gerek meslektaşlarım, katı bir savunmanın içerisindeyler. Niçin? Kime karşı savunma? Neye karşı savunma?

Hukuk tekniği mevzuu ise, saygıdeğer üyeler, mesele hukuk tekniği mevzuu ise, onu çok başka türlü yaparız; açık. Biz meselelerin prensiplerindeyiz.

Genel Heyetin bazı temayülleri vardır. Bu temayüller tavrillerle huzurunuzda gelmektedir. Şimdi, Komisyonun bu meseledeki tutumuna bakalım.

Ne istemişiz?.. İstedğimiz şu: Efendim diyoruz, Anayasa Komisyonu kurulduktan sonra, en kısa zamanda, (zamanı kendisi takdir buyursun) yapacağı Anayasanın hiç değışle anaesalarını, anaesprisini, hani demiyorum, hocam müsaade buyursunlar, tavrile imza atan bir adam olarak da söylüyorum, bütünüyle değil; ama bir meselenin esaslarını getirsinler Heyete. Buna mani olacak nerede bir hukuk esası var? Nerede bir vicdani sakınca var? Birincisi bu, bunu istiyoruz.

Nitekim, 47 nci maddenin sonuna baktığımız zaman, aşağı-yukarı her ay verilecek raporlardan bahsediyor. Neden buna bir açıklık getirmiyoruz? Hiç değışle bir başlangıç hareketi olarak yapmıyoruz?

Tavrillerin ikinci bir ruh noktası vardı. Sayın hocamın belki dikkat nazarlarından çıktı, onu burada ifade buyurmadılar. O da şu: Anayasa Komisyonu ile Heyeti Umumiye arasındaki diyalogu, haberleşmeyi, iletişimi; ne dersiniz deyiniz, çalışmayı sağlıklı bir biçime oturtmak. Hemen denebilir, nitekim var. Efendim, ne diyorsun Ökte? Bunlar zaten var, işte ayda bir kere size, evvelâ Başkanlığa sunacağız, Başkanlık da size arz edecek.

Hayır efendim, biz bunda açıklık istiyoruz ve derdimizi de söylüyoruz, Heyeti Umumiye de aslında söylüyor. Geçen gün de ifade buyurdum, saygıdeğer üyeler gerçekten gördüğünüz Komisyonun da niyeti bu; bu Komisyonun, saygıdeğer efendilerin de niyetleri bu, kalplerinden geçen bu aslında; ama niçin ifade etmiyorlar, niçin yazmıyorsunuz? Ne istemişiz?

Buyurun diyoruz Anayasa yapacaksınız, tamam yapacağız, işte de komisyonunuz, tamam. Gel diyoruz en kısa zamanda getir, ne düşündün, nasıl tercih ettin, ne gibi şeyler koydun ortaya gel burada tartışalım. Müsaade buyurun yani.

Efendim, nasıl olsa bunlar Heyeti Umumiyeye gelmeyecek mi? Gelecek beyler, meraklanmayın, gelecek, belki de en ağır eleştiriyi dizisini yine bu karşı-

nızda gördüğünüz adam yapacak; ama mesele o değil. Niye oraya gelsin? Oraya gelmeden hep beraber çalışsak, fikirlerimizi hep beraber yoğursak, bir dengeye, bir uyuma getirsek de, bu işi kısa sürede halletsek kötü mu olur? İşte istediğimiz bu.

Çok basit, buyurun hukuk tekniğini söyleyeyim size. Koyduğunuz o son fıkraya, en kısa zamanda deyin bir müddet koyun, Komisyon çalışma esaslarını ve Heyeti Umumiye ile olan işbirliğini, ona başka bir isim de koyun, Heyeti Umumiyeye arz eder. Bitti. Bunda ne sakınca var. İşte Sayın Hocamızın buyurdukları tavriller, bizim de imzamız koyduğumuz tavriller bu. Biz burada istediğiniz kadar tartışalım, ne lüzum var efendim?

Onun için beni tekrar af buyursunlar, başta hocalarım olmak üzere lütfen katı olmayan, denge sağlayın, uyum sağlayın, bu Meclisin gücü bütün hasasiyetiyle bütün kalbiyle dengededir, uyumdadır. Rica ediyorum, lütfen bu maddeyi alın, sizin için fazla bir yük de değildir, 1-2 saatinizi değil, 20 dakikanızı dahi almaz; alın ve bu işi hiç değışle bir örnek getirin; ama katı bir savunma ile burada bulunmayın, biz hep biriz, neyi savunuyoruz, kime karşı savunuyoruz. Görüyorum en basit şeyde dahi bir savunma, bir sertlik, lüzum yok bunlara, beni af buyurun Sayın Komisyon Başkanı Hocam ve değerli arkadaşlarım.

Önerim şudur, tavrillerimiz aynen kabul edilsin efendim.

Teşekkür ederim. (Alkışlar).

(BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın Ökte.

Buyurun efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARIAR — Sayın Başkan saygıdeğer üyeler;

Önce Komisyonun sert ve katı tutumu ifadesini şiddetle reddettiğimizi ve böyle bir tutum ve davranış içinde olmadığımızı bir kere daha ifade etmek isterim. Geçen gün de bir arkadaşımız getirdiğimiz metni savunduğumuz için bizi katı tutum içinde olmakla suçladı. Kesinlikle ne Komisyon çalışmalarında, ne getirdiğimiz metnin yüksek huzurunuzda görüşülmesi sırasında katı ve sert bir tutum içinde değiliz. O kadar değiliz ki; pekçok önergeye katıldığımız oldu, pekçok önergenin ışığı altında tedvin ettiğimiz maddeyi değıştirdik.

Bir an için arkadaşımızın katı ve sert diye tanımladığı tutumun aksi bir tutum içinde olduğumuzu düşünün. O zaman bir metin üzerinde ortak bir mu-

tabakata ve anlaşmaya varmanın imkânı olur mu? Bir madde üzerinde dahi görüşüyorsunuz kaç tane değişik önerge var. Bunların hepsini kabul etmek, hepsi olur demek ortaya bir keşmekeş çıkarır, işin içinden çıkılmaz bir metin çıkarır.

Binaenaleyh, ben sanırdım ki, size niyabeten görev yapan, sizin görüşlerinizin ışığı altında görev yapan ve burada söylenen çeşitli görüşleri, tenkitleri bir yolda birleştirip bir metin çıkaran Komisyon, bu tutumundan dolayı takdire lâyık görülmeli; ama her halde sert ve katı tutum içindesiniz diye itham edilmemeliydi.

Sayın arkadaşımın konuşmalarında yer alan Anayasa Komisyonu ile Genel Kurulun âdeta müşterek çalışması gibi, bir ifadeye bürünen sözleri ise, biza-tihi Komisyon fikri ile uzlaşmaz. Eğer Anayasa çalışmalarının bu şekilde yapılmasını istiyorsanız, ki buna Kurucu Meclis hakkındaki Kanunun amir hükümleri de aykırıdır, değiştiriniz o Kanunu, kaldırınız Komisyonu, Anayasa Genel Kurulda yapılır deyiniz. Bakalım daha mı kolay oluyor, daha mı iyi netice alınıyor. Onun için Sayın Ökte arkadaşımın konu üzerinde biraz daha munsifane düşünmesini istirham ederim.

Saygılarımla. (Alkışlar).

BÂŞKAN — Teşekkür ederim.,

Sayın Dal.

BERTUĞRUL ZEKİAİ ÖKTE — Ökte, bunların hiç birisini söylemedi.

KEMAL DAL — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

47 nci madde üzerinde daha önce konuşmuştuk ve Komisyon bu maddeyi geri almıştı ve yeniden tedvin ederek getirdi. O vesileyle belirtmiştik ki, bu Anayasa Komisyonu asıl Milletin içinden yansıyan temel düşüncüyü hangi yollarla ortaya koyacak, yani temel hukuk düşüncesini hangi usul ve yollardan yararlanmak suretiyle ortaya koyacak. Bu 47 nci maddede açık olarak belirtilmemişti ve Sayın Komisyon Sözcüsü Arar «Bu içtüzükte yer alacak bir hüküm değildir» diye cevap vermişti hatırladığıma göre.

Şimdi, yine aynı konu tartışılıyor ve Sayın Karal ve arkadaşlarıyla Sayın Feyzioğlu ve arkadaşları bir teklif getirdiler, bu teklifin birleştirilmek suretiyle Anayasa Komisyonunun çalışma ilkelerini düzenleyen maddeye girmesinde ben şahsen yarar görüyorum.

Gerçi biraz önce daha evvel Komisyon tarafından geri alınmış olupta kabul ettiğimiz ve şimdi ka-

bul ettiğimiz 29 ncu maddede bazı hükümler var. Diyor ki: «Komisyonlar bilgi ve görgülerinden yararlanmak istedikleri kimseleri Komisyona davet ederek dinleyebilirler. Kamu kurumu ve kuruluşlarıyla meslek kurum ve kuruluşlarından yazılı görüş alabilirler.» şeklinde bir hüküm var, bundan yararlanmak suretiyle kamuoyu oluşturulması yoluna gidilebilir; ama bununla beraber Anayasa Komisyonu diğer komisyonlar gibi değildir. Asıl Kurucu Meclisin amacını gerçekleştirmek için gerekli ön çalışmayı yapacak Komisyondur. Diğer komisyonlardan bu bakımdan başkadır, daha ayrı özelliklere sahiptir. Bütün yük Anayasa Komisyonu üzerindedir, bu Meclisin amacını, Kurucu Meclisin amacını gerçekleştirmek bakımından bütün yük Anayasa Komisyonu üzerindedir.

Anayasa, evvelâ bunun tarafından yapılacaktır. Gerçi ayda bir rapor vermek suretiyle Danışma Meclisiyle irtibat temin edecektir, ama yine de öyle zannediyorum ki, gerek kamuoyu oluşturmada, gerek asıl Anayasanın gerek siyasi organizasyonunu ortaya çıkarmada, gerek bu siyasi organizasyon içerisinde yerleştirilecek temel hukuk düşüncesini hangi usul ve yöntemlerle ortaya çıkaracağını saptayacak bir ön programı, ön çalışmayla yaparak buraya bildirmesinde yarar olduğu kanısındayım.

Teşekkür ederim.

BÂŞKAN — Teşekkür ederim sayın Dal.

Sayın üyeler, daha önce verilmiş olan önerge-leri.

MEHMET HAZER — Sayın Başkan, bu taktir hakkında şahsımın görüşlerimi arz etmek istiyorum. Komisyonun kararlarıyla ilgili değil komisyonun teşkilıyla de ilgili değil, komisyonun fonksiyonuyla ilgili, Anayasa Komisyonunun fonksiyonuyla ilgili taktirler var, teklifler var. Bunlar üzerinde kısaca müsaade ederseniz görüşümü söylemek istiyorum. Komisyonla bir alakası yok.

BÂŞKAN — Önerge değişiklikleri, daha önce verilen değişiklikler Yüksek Heyete arz edilmedi, ki dikkate alınıp alınmaması konusunu oylamam, ondan sonra da maddeyi oylarınıza sunmam gerekiyor. Müsaade ederseniz bu..

MEHMET HAZER — Hayır, diğer üyelerden farklı bir şeyimiz yok. Yani komisyon üyesi olmamız konuşma hakkımızı kısıtlamaz.

BÂŞKAN — Hayır, buyurun. Eğer bu madde üzerinde..

MEHMET HAZER — Takrirler üzerinde.

BAŞKAN — Komisyonla ilgili, komisyonla birlikte aldığınız kararlarla ilgili bir açıklama yapacaksınız buyurun sayın Hazer.

MEHMET HAZER — Komisyonla ilgisi yok. Komisyonlardan ayrı şahsi görüşümü arz edeceğim.

BAŞKAN — Buyurun efendim, buyurun.

MEHMET HAZER — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Komisyonlarda olmanın bazı kısıtlayıcı yanları olduğunu biliyorum ve birçok cevap verilmesi gerekli hallerde de şahsen cevap vermemenin ıstırabını ifade etmek isterim.

Şimdi ben, tenkitlere cevap verecek değilim. Bir hususu Yüce Heyetinize arz etmek istiyorum.

Biz komisyonların kuruluşunu konuşuyoruz. Fonksiyonlarını, istikamet verecek maddeler haline getirmek durumunda değiliz. Anayasa Komisyonunun özelliği, önemi, yeri malum. Kanunlarda belirtilmiştir, tüzükte belirtilmiştir, arkadaşlarımızın ifadelerinde açıklığa kavuşmuştur.

Bir Anayasa yapılacak, yeni bir Anayasa. Nerede?.. Türkiye'de. Türkiye yeni kurulmuş bir devlet değil, yeni kurtarılmış bir ülke de değildir, birtakım sıkıntıların içinden geçmekte olan, bir olağanüstü hal yaşayan bir durumda olan bir ülkedir. Yeni bir Anayasa yapmak için bir heyet kurulmuş, bir Meclis kurulmuştur. Bizim görevimiz bu yeni Anayasayı yurdun ihtiyaçlarına, vatandaşların dertlerine çare bulacak önemde, genişlikte ve olgunlukta yapmaktan ibarettir. Bunu yaparken bir komisyon kurmak zarureti vardır. Teşkilat Kanunumuzda böyledir, işin gereği bunu icap ettirmektedir.

Komisyon görevine başlarken elbette kamuoyunu araştırarak, elbette Yüce Heyetinizin temayülleri, meylini, isteklerini öğrenecek, öğrenmek isteyecektir. Bunu maddeler halinde sıralayalım, diyelim ki, şunu yapacaksınız; en kolay ifade, Atatürkçü ülkü ve ilkelerden ayrılmayacaksınız diyeceğiz. Başta bunu demek lazım. Bu zaten meselenin temelinde, esasında var. Bir başka şey, burada koyduk; mesela ne diyelim?.. Tek meclis istikametinde çalışacaksınız mı diyelim vazifelerini burada tespit ederken?.. Yargıya şu istikameti mi vereceksiniz diyelim, idare şu halde mi olsun diyelim?.. Bunları baştan peşinen maddeleştirmek mümkün de değil, faydalı da değil. Komisyon çalıştıkça ihtiyaçlar biraz daha açılacak. Komisyon gözünü, kulağını kapayarak çalışmayacak. Komisyon gözünü, kulağını dünyaya, kamuoyuna, vatandaş ve Meclise açık tutmak mecburiyetinde-

dir. Sayın arkadaşlarımızın, Karal arkadaşımızla Feyzioğlu arkadaşımızın heyecanlarına, ifadelerine, isteklerine tamamiyle katılıyorum; kapalı yerlerde, kapalı komisyonlarda büyük davalar, büyük hukuk kaideleri kurulamaz, geliştirilemez; ama bütün hukuk kuralları da evvela dar heyetlerde hazırlanır, ondan sonra genişletilir, yayılır ve nihayet kamuoyuna sunularak millete mal edilir.

Şimdi en basit şey kamuoyu yoklaması; nasıl yapılacaktır?.. Anketler mi göndereceğiz, forumlar mı düzenleyeceğiz?.. Bunların hepsi, her biri ayrı ayrı yapılabilir; fakat burada hüküm koyarak forum yapacaksınız, kazalarda, illerde toplantılar yapacaksınız, mitingler yapacaksınız demenin mahzurları olmaz mı?.. Veya anketler göndereceksiniz.. Kimlere?.. Üniversitelere, diğer kuruluşlara. Bunların cevaplarını alacaksınız, toplayacaksınız.. Buna mani hüküm yok. Komisyon gerekli gördüğü hallerde kabul ettiğiniz maddelerle istediği malumatı, istediği bilgiyi toplayabilir, ihtiyaç gördüğü bilgileri alabilir. Asıl mühim olan, Komisyonun başlangıçta Yüce Heyetinizin temayülleri, temayülleri tespit etmesi lüzumuna bendeniz de kaniyim. Evvela bir temayülü bilsin, ne istiyor bu Meclis?.. Herkes tabii başka şeyler isteyecek. Herkese göre kanun yapılmaz; ama Heyeti Umumiyenin müşterek görüşü olan bazı temayüller belirir, ona göre de komisyon kendisine bir yön verir, bir yöntem tespit eder.

Biz bunu konuştuk kendi aramızda, nasıl yapalım; Genel Kurul da mı yapalım başlangıcı?.. Bu mümkün görülmedi, arz ettiğim bazı sebeplerle ve başka sebeplerle de mahzurlu görüldü.

Komisyon, şimdi bir direktif olarak kabul etmesini önemli gördüğüm bir noktada şunu yapabilir: Yüce Heyetinizi kendi toplantı salonuna, o salon grup salonları olabilir, başka salonlar olabilir, o salonlara toplayarak başlangıç hakkında mütalaa sorabilir, münakaşa açabilir ve böylece başlangıçta kendi yolunu, kendi istikametini tespit edebilir. Komisyonun rehberi Anayasamızdır, yani Anayasa dediğim geçmiş Anayasa değil, Anayasa hükmünde olan Kuruluş Kanunumuz, Atatürkçü ülkü ve ilkelerdir. Bunu inkâr etmeye lüzum yok. Yeni bir anayasa yapacağız. Yeni Anayasa yaparken eskisinden de, başkasından da, yabancısından da, yerlisinden de yararlanmak zarureti vardır. Onun için, herşeyi yıkılmış, kaldırılmış atılmış olarak kabul edemeyiz. Hukuk kuralları zaman içinde gelişir, gelişir, hatta milletler birbirinin hukukundan, birbirinin tecrübesinden;

toplumlar geçmiş nesillerin tecrübelerinden yararlanır. Biz, çok acı çekmiş, kısa zamanda birkaç defa demokratik hayatı kısıntıya uğramış, kesintiye uğramış bir ülkeyiz. Çok partili hayat 100 yıldan beri Türkiye'de kurulmuş, yıkılmış; aksamış, tökezlemiş ve bugüne gelmiştir. Anayasa arayışları, anayasa çalışmaları bir asırlık, en az Türkiye'de bir asırlık meseledir. Görüyoruz ki, bunu demekki toprak yaşıtmıyor diyemem, toprakta kusur yok, toplumda kusur yok, yönetimde ve bürokraside kusur vardır. Onun kusurlarını rejimin özüne mal ederek rejimi silip atmak mümkün değil. Bu demokratik rejim Türkiye'nin öz malı olmuştur artık. Bu batının malı, Hristiyanların bir eseridir diye kabul etmiyoruz. Müşterek maldır, medeniyet müşterek, bu demokrasi de müşterek malmızdır.

O itibarla arkadaşlarımın tekliflerine tamamiyle katılıyorum, ama bunu formüle etmenin güçlüğüne de arz etmek istiyorum. Çok uğraştık. Ben şahsen, arkadaşlarım da biliyorlar, beraber konuştuk kendi aramızda, «Ne yapalım ki, bu Komisyon kapalı odaya çekilmeden Danışma Meclisinin hiç olmazsa temayülünü başta öğremsin, işlerini buna göre hazırlasın, kararını buna göre alsın?» «Bunu ancak böyle bir ihtimal, böyle bir çare ile şey yapabildik. Bir Umumi Heyette toplanır Komisyon başlarken, bazı kararlar alacağını konuşur, o meydana gelecek fikirlerle göre de kendine bir yol çizer.

Bir ay müddet içinde zaten çalışmalarını bildirmek zorundadır. «Acele versin, iki gün içinde versin, beş gün içinde versin..» Neyi verecek? İki gün içinde, üç gün içinde daha kendi arasında görev taksimi bile yapamaz. Alt komisyonlar kuracak, birtakım araştırmalar yapacak, dokümanlar toplayacak.

Sonra, komisyondaki üyeleri devamlı orada oturup, masa başında çalışan bir heyet olarak kabul etmek de doğru değil. Komisyon araştırma yapacak.

BAŞKAN — Sayın Hazer, beş dakika doldu efendim.

MEHMET HAZER — Bitiriyorum efendim.

O itibarla, arkadaşlarım haklıdır. Bu Heyetin temayülünü öğrenmeden 15 kişinin hazırlayacağı bir metin elbette yararlı ve yeterli olmaz, ama bu arz et-

tiğim imkânlar içinde Komisyonun böyle hareket edeceğini kabul ediyoruz, hatta mecbur görüyorum Komisyonu böyle hareket etmeye. Böyle olunca da endişelerin büyük bir kısmı giderilmiş olur.

Saygılarımla, teşekkürlerimle arz ederim. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Hazer.

Sayın üyeler; Bir kifayeti müzakere önergesi var. Ondan evvel değişiklik önergelerinin dikkate alınıp alınmaması konusunu oylarınıza sunmak zorundayım.

Birinci önerge, zaten Komisyonca dikkate alınmıştı. Şu önerge..

MEHMET FEYZİ FEYZİOĞLU — Sayın Başkan, ikinci önerge, bizimle alakalı önerge için bir söz söylemek isterim.

Komisyon Sözcüsü Sayın Arar ve Sayın Hazer'in açıklamaları..

BAŞKAN — Bu, «Gerek görürse çalışmalarında kamuoyu araştırması yapma..» Geri mi alıyorsunuz?

MEHMET FEYZİ FEYZİOĞLU — Onu arz edeceğim.

BAŞKAN — Estağfurullah, buyurun.

MEHMET FEYZİ FEYZİOĞLU — Bu açıklamalar aynı doğrultuda olduğumuzu ortaya koydu ve bizim istediğimizin de, zaten bu görüşlerin açıklığa kavuşturulması, zabıtlara geçmesiydi. Binaenaleyh, mesele bu şekilde bir görüş birliğine ulaştığına göre, ayrıca oya sunulmasını gerekli görmüyoruz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Diğer önerge de, Anayasanın yapımında izlenecek yöntemin esaslarının tespitiyle ilgili bir raporun kısa zamanda Genel Kurula verilmesi hususunda bir fıkra eklenmesine dair bir tekliftir.

Bunu kati oylamaya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Reddedilmiştir.

Sayın üyeler; 47 nci maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Sayın üyeler; 15 dakika, oturuma ara veriyorum.

Oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati : 12.05

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 12.25

BAŞKAN : Başkanvekili M. Vefik KİTAPÇIĞIL

KÂTİP ÜYELER : Kamer GENÇ, Mehmet PAMAK

BAŞKAN — Sayın üyeler; 9 ncü Birleşimin 2 nci Oturumunu açıyorum.
48 nci maddeyi okutuyorum.
Gündem.

MADDE 48. — Danışma Meclisi gündemi Danışma Meclisi Başkanınca aşağıdaki sıraya göre düzenlenir :

1. Başkanlığın Genel Kurula sunuşları,
2. Seçim,
3. Oylaması yapılacak işler,
4. Kanun tasarı ve teklifleri ile komisyondan gelen diğer işler,

Gündemdeki işlerin görüşme sırası geliş tarihlerine göre Başkanlıkça tespit edilir. Bu sıra, Başkanın teklifi veya beş üyenin yazılı istemi üzerine Genel Kurulca değiştirilebilir.

Başkan, belli bir sürede sonuçlanması gereken belirli bir veya birkaç konunun yer alacağı özel gündemler ve görüşme günleri tespit edebilir. Bu konular, özel gündemde Başkanlık sunuşlarından sonra yer alır. Özel gündem maddelerinden sonra, gerektiğinde, diğer gündem maddelerine yer verilebilir.

10 Kasım günlerine ait gündem ATATÜRK hakkındaki görüşmelere ayrılır.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde söz almak isteyen arkadaşlar lütfen işaret buyursunlar...

Buyurun Sayın Ökte.

ERTUĞRUL ZEKAİ ÖKTE — Komisyona kısa bir sualım var : Şimdi bu sondan bir evvelki fıkrada, «Başkan, belli bir sürede sonuçlanması gereken belirli bir veya birkaç konunun yer alacağı özel gündemler ve görüşme günleri tespit edebilir.» diye çok güzel bir hüküm getirmiş Komisyon, sağolsunlar.

Şimdi burada sorum şu : Sayın üyelerin talepleri de Başkanın özel gündem tespiti içinde mi, değil mi? Gayet tabii hemen söylenmesi gereken, «Evet»tir; ama Sayın Komisyon acaba bu mevzuda ne düşünüyor?

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurun Sayın Komisyon.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, üyelerden gelecek özel

gündem tespiti teklifini Başkanlık Divanı ve Başkan elbette nazarı itibare alacaktır.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Buyurunuz Sayın Ender.

MUZAFFER ENDER — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Bilindiği gibi görüşmeler, Mecliste herhangi bir konu ile ilgili olarak yapılan görüşmelerdir ve bunlar hakkında Meclis müspet veya menfi oy kullanmak suretiyle fikrini beyan etmek durumundadır.

Burada son fıkrada, «10 Kasım günlerine ait gündem ATATÜRK hakkındaki görüşmelere ayrılır.» diyor. Bence buradaki «Görüşmeler» kelimesi yanlış kullanılmış olsa gerek, yahut bir başka kelimenin yerine bir mürettip hatası yapılmış olsa gerek. Çünkü, Atatürk ile ilgili bir görüşme açacak durumda değiliz. Türkiye'de hiçbir makam ve mevki bu görüşmeyi açacak yetkiye de sahip değildir. Biz ancak Atatürk ile ilgili olarak görüşlerimizi beyan edebiliriz, fikirlerimizi söyleyebiliriz, yeni ve genç kuşaklara Atatürk'ü iyi tanıtmak için konuşmalar yapabiliriz.

Bu sebeple ben bu son fıkranın, «10 Kasım günlerine ait gündem, bir Atatürk programı olarak düzenlenir» şeklinde değiştirilmesini teklif ediyorum. Komisyonadaki arkadaşların da uygun bulacağını zannediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ender.

Sayın Tasyalı, buyurun efendim.

LÜTFULLAH TOSYALI — «Görüşmelere» değil de «Konuşmalara» şeklinde düzeltilmesi de mümkündür Sayın Başkan.

BAŞKAN — Evet efendim, teşekkür ederim.

Sayın Komisyon?..

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, «Konuşmalara» şeklindeki teklife katılıyoruz. «Görüşmelere» kelimesi «Konuşmalara» olarak değiştirilir ve o şekilde oylanırsa katılıyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın üyeler;

Daha önce verilmiş önergelere bir tanesi Atatürk günü olarak 10 Kasım gününün bu maddeye eklen-

mesi hususunda idi. O yer almıştır. Bu önergeyi okutuyorum. İkinci bir önerge var, onu okutuyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

İçtüzük tasarısının, «Gündem» başlıklı 48 nci maddesinin 2 No. lu kısmının, «Özel gündemde yer alacak işler» olarak değiştirilmesi ve diğer konuların ona göre numaralandırılması ile, maddenin sonuna, «Başkanlık Divanınca, mevzuatın emredici hükümlerine göre, belli bir sürede sonuçlanması gereken, muayyen bir veya birkaç konunun yer alacağı özel gündemler ve görüşme günleri tespit edilebilir» şeklinde bir fıkra eklenmesini arz ve teklif ederiz. (Millî Meclisi eski İçtüzüğü'nün 50 ve 51 nci maddeleri)

Şerafettin Yarkın	Hayrullah Seçkin
Cahit Tutum	Turgut Yeğenağa
M. Yılmaz Özman	Remzi Banaz
Paşa Sarioğlu	A. Asım İğneciler
Fahri Öztürk	Bahtiyar Uzunoglu
İsa Vardal	

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Önergeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Reddedilmiştir.

Sayın üyeler;

48 nci maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

60 nci maddeye geçiyoruz, maddeyi okutuyorum : Milli Güvenlik Konseyinin ve Hükümetin temsili,

MADDE 60. — Her görüşmenin başından sonuna kadar, Hükümet adına görüş bildirmek üzere Başkan veya ilgili bakan veya zorunlu hallerde yetkilendirilmiş birinci derecede sorumlu daire amirlerinden bir kamu görevlisi ve teklif Milli Güvenlik Konseyi üyelerinden birisi tarafından yapılmışsa Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinden görevlendirilecek yetkili bir kişinin hazır bulunması gereklidir. Bu kişiler görüşmenin başında hazır değilse, o konudaki görüşme bir defalık gelecek birleşime bırakılır.

Sayıştay Başkanı veya yetkilendireceği Daire Başkanı veya üyesi, gerektiğinde Danışma Meclisinde açıklama yapabilir.

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Bu madde üzerinde müzakere açıyorum. Söz isteyen sayın üye?..

SERDA KURTOĞLU — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun efendim.

SERDA KURTOĞLU — Efendim, maddenin son fıkrasında «Yetkilendireceği» kelimesi var. Zannediyorum «Görevlendireceği» manasına alınmış olmalı. «Sayıştay Başkanı veya yetkilendireceği...» deniyor.

«Sayıştay Başkanı veya görevlendireceği...» denmesi gerekirdi.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Komisyon?..

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Fark yok; fakat olabilir efendim; o şekilde değiştirebiliriz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Erginay, buyurun efendim.

AKİF ERGİNAY — Bu «Yetkilendirme» pek yerindedir bence. Çünkü, Sayıştay Başkanı bir Daire Başkanına böyle asli bir görev veremez, ancak yetki verebilir. Yani benim kanaatime göre, Sayıştaydan gelmiş arkadaşlarımız var, onların fikirlerini alalım; bir Başkanı görevlendiremez, ancak ona yetkil verebilir; çünkü o da aynı seviyede bir Daire Başkanı olarak görev yapmaktadır.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Kurtoğlu, buyurun efendim.

SERDA KURTOĞLU — Efendim, yetki verilince o yetkinin kullanılıp kullanılmaması, yetkiyi alan kimşenin ihtiyarında kalır. Görev verilince o görevin ifası şart olur. O itibarla, Sayıştay Başkanı gelmiyorsa birisine yetki verir, o yetkiyi kullanmaz, gelmez. Oysaki görevlendirilirse, o görevin icabını yapmaya görev verilen kimse mecburdur. O itibarla Hocamın dediğine katılmıyorum.

BAŞKAN — Evet, teşekkür ederim.

«Yetki» ve «Görev» kelimelerinden hangisinin olacağını Yüce Heyetiniz tespit edecektir. Her ikisini de evvela oylarınıza sunar, kabul edeceğinizi kelimeyi maddeye ithal etmek suretiyle maddenin tümünü oyunza sunmuş olurum.

LÜTFULLAH TOSYALI — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun efendim.

LÜTFULLAH TOSYALI — Sayın Başkanı, ikisini beraber kullanalım; «Görevlendireceği ve yetkilendireceği» şeklinde.

BAŞKAN — Evet.

Sayın Komisyon?..

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, doğrusu bizim yazdığımız gibidir, «Yetki» dir bu, «Görev» değildir.

BAŞKAN — «Yetki» kelimesinin kabulünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Maddenin bu tarzda tümünü oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

76 nci maddeye geçiyoruz, maddeyi okutuyorum.

Tasarı veya Teklifin Tümü ve Maddeler Üzerinde Konuşmalar.

MADDE 76. — Kanun tasarı veya tekliflerinin görüşülmesinde, önce tasarı veya teklifin tümü hakkında söz verilir. Tümü üzerindeki görüşmeler tamamlanınca maddelere geçilmesi oya sunulur. Maddelere geçilmesi kabul edilmezse Başkan, tasarı veya teklifin reddedilmiş olduğunu bildirir.

Anayasa değişiklikleri hariç, kanunun tümünün veya maddelerinin oylanması, on üye tarafından açık oy istenmemişse işaretle olur.

Başkan veya üyeler konuşmaların süre ile kısıtlanmasını teklif edebilirler.

Kanun tasarı ve tekliflerinin tümü ve maddeleri üzerinde yapılan görüşmelerde konuşma süresinin kısıtlanması Hükümet ve Komisyon sözcüleri için on dakikadan az olamaz.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde söz isteyen sayın üye?..

M. FEVZİ UYGUNER — Sayın Başkan, usul hakkında söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

M. FEVZİ UYGUNER — Efendim, metinler okunurken belki aceleden bazı okuma hataları yapılıyor, «Veya» yerine «Ve» kullanılıyor. Mesela; bu okunan maddede tam ters olarak anlaşılabilir bir kelime okundu; «İstenmemişse» kelimesi «İstenmişse» olarak okundu. Tabiatıyla zapta geçiriliyor. Metin o şekliyle ileride tereddütlere yol açacaktır. Bu bakımdan, maddeler okunurken biraz daha dikkatli davranılmasını arz edeceğim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Madde üzerinde söz almak isteyen sayın üye?.. Yok.

Maddeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

87 nci maddeye geçiyoruz, maddeyi okutuyorum :

Anayasanın Değiştirilmesi ve Maddelerin Kabulü.

MADDE 87. — Anayasa değişiklik teklifleri, diğer kanun tasarı ve tekliflerinin görüşülmesindeki usule tabidir. Ancak, bu teklifler Genel Kurulda iki defa görüşülür.

İkinci görüşmeye, birinci görüşmenin bitiminden kırksekiz saat geçmeden başlanamaz.

İkinci görüşmede, sadece maddeler üzerinde verilmiş olan değişiklik önermeleri yetmişsekizinci maddede belirtilen esaslara göre görüşülür. Maddeler açık oya sunulur,

BAŞKAN — Bu madde üzerinde söz isteyen sayın üye?..

HAMZA EROĞLU — Sayın Başkan, söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

HAMZA EROĞLU — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Bu maddenin konuşulması sırasında Sayın Komisyon bu maddeyi geri almıştı. Bu maddenin durumu şöyle dile getirildi; bendeniz Yüksek Heyetinizin önünde genel konuşma yaparken bu maddenin, Kurucu Meclis Kanununa aykırı olması nedeniyle İttüzükten çıkarılmasına sadece değinmiştim. Bundan sonra tümü üzerinde yapılan konuşmalar sırasında çok kıymetli Sayın Sözcü bu maddenin Komisyonca geri alınacağını ifade etti. Daha sonra maddeler görüşülürken Komisyon bu maddeyi geri aldı. Bizim de bir önergemiz var; Sayın Kemal Dal ve arkadaşları tarafından verilen bir önerge var. Bu önerge bu maddenin İttüzükten çıkarılmasını öngörüyor. Neden İttüzükten çıkarılmasını öngörüyor?.. Müsaade buyurulursa izah edeyim efendim.

Bu madde daha önce mevcut Meclis İttüzüklelerinden alınmış bir hükümdür. Millet Meclisi İttüzüğünün 91 nci maddesine paralel bir maddedir. Ancak, elimizde mevcut ve bizim kuruluşumuza imkân veren Kurucu Meclis hakkındaki Kanunun 1 nci maddesinin ikinci fıkrasında şu hükmü ifade etmektedir, kapsamaktadır : «Bu Kanun hükümleri dışında kalan hususlarda Milli Güvenlik Konseyi, 2324 sayılı Anayasa düzeni hakkındaki Kanun uyarınca, Türkiye Büyük Millet Meclisine, Millet Meclisine ve Cumhuriyet Senatosuna ait görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.»

Kurucu Meclisin görevleri hakkındaki 2 nci maddede ise, birinci fıkrasında; «a) Yeni Anayasayı ve Anayasayı halkoyuna sunuluş kanununu hazırlamakla, Danışma Meclisini görevlendirmiştir.»

Yeni bir Anayasa hazırlamakla Danışma Meclisi görevlendirilmiş bulunmaktadır. Yoksa mevcut Anayasa değişikliklerini yerine getirmekle görevlendirilmiş değildir. Kanaatimca, ortada bir yetkisizlik vardır. Bir hukuki tasarrufta yetkisizlik, ağır sakatlıkla malul olmayı gerekli kılar. Hukuk dilinde biz buna, eski deyimle keenlemyekûn, yeni deyimle yokluk diye ifade etmekteyiz. Yok olan bir hükmün, hukuki bakımdan hiçbir şekilde geçerliliği de söz konusu olmaz; yani hukuken mevcudiyeti ileri sürülemez. İttüzüğümüzde ağır ve sakat olan bir hükmün yer almasına kesin olarak gönlüm razı olmamaktadır.

Sayın Komisyon üyesi arkadaşlarımın da bu görüşüme katılmalarını rica ediyorum. Biz yeni Anayasa hazırlamakla görevliyiz. Biz Anayasayı değiştirmekle görevli değiliz. Yeni Anayasa hazırlamak başka şeydir, mevcut olan Anayasayı değiştirmek başka şeydir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Büyurun Sayın Tasyalı.

LÜTFULLAH TOSYALI — «Anayasa değişiklik teklifleri» denmiş, «Anayasa değişikliğine ilişkin tasarı ve teklifleri» denirse daha uygun olur.

BAŞKAN — Evet efendim.

Büyurun Sayın Yarkın.

ŞERAFETTİN YARKIN — Sayın Başkan, sayın üyeler;

87 nci maddeyi okuduğumuz zaman Danışma Meclisine Anayasayı değiştirilmesi yetkisinin de verilmiş olduğunu görüyoruz. Şu anda yürürlükte bir Anayasa vardır, 1961 Anayasasıdır. Bu Anayasa, Anayasa Düzeni Hakkındaki Kanunun 1 nci maddesinde yer alan istisnalar ve koşullar dahilinde yürürlüktedir. Hangi halde değişeceği de 6 ncı maddede gösterilmiştir; yani Milli Güvenlik Konseyinin bildiri ve kararları veya çıkardığı kanunlar, Anayasanın herhangi bir maddesine aykırıysa, Anayasa o aykırılık şeklinde değiştirilmiş olur.

Şimdi 87 nci madde iki konuyu kapsar niteliktedir; yani hem 1961 Anayasasının değiştirilmemiş olan yürürlükteki hükümlerinin değiştirilmesi yetkisi, bu mümkündür; ancak ikinci konu, halkoyuna sunulan ve kesinleşen bir Anayasanın da değiştirilmesini kapsamaktadır. Tereddüt ettiğim için 15 dakikalık arada Sayın Komisyonla temas ettim; yani kesinleşen, halkoyuna sunulan Anayasayı da kapsadığı ifade edildi. O zaman konu gerçekten bir yetki meselesiyle bizi karşı karşıya koyacaktır.

Kurucu Meclisin görevlerine ilişkin 2 nci madde; «Yeni Anayasayı ve Anayasanın halkoyuna sunulmuş kanununu hazırlamak» diyor. 26 ncı maddeyi okuyacağız; burada Danışma Meclisiyle ilgili kısım da, kesinleşme hükmü de önemlidir. Anayasanın kabulü, halkoyuna sunulması ve kesinleşmesi. Madde 26 : Danışma Meclisinin Anayasa Komisyonu tarafından hazırlanan ve Genel Kurulca kabul edilen Anayasa metni, Milli Güvenlik Konseyince aynen veya değiştirilerek kabul edilir ve Resmi Gazetede yayınlanır.

2. Milli Güvenlik Konseyince kabul edilen Anayasa Halkoyuna Sunuluş Kanunun hükümlerine göre halk oylanmasına sunulur.

3. Halk oylaması sonucu kabul edilen Anayasa kesinleşir.»

Çok değerli üyeler;

Bu bir Kurucu Meclistir. Bir kanadını Danışma Meclisi, bir kanadını da Milli Güvenlik Konseyi teşkil ediyor. Halkoyuna sunulmuş kesinleşen bir Anayasa, Kurucu Meclisin bir işlevidir, anagörevdir. Normal dönemlerin parlamentoları, Anayasa değişikliklerini kapsayan hükümler getirebilir. Ancak, bir Kurucu Meclisin hazırladığı ve halkoyuna sunulduktan sonra kesinleşen Anayasada, tekrar aynı Danışma Meclisini değişikliklerle yetkili kılmak, Kurucu Meclisin esprisine de, Kanununun ruhuna da, maddelerine de aykırı düşer.

Ancak; şöyle bir şey düşünebiliriz; 2 nci madde de deniliyor ki, madde hükmüne göre; «Anayasa kesinleştikten sonra halkoyuna sunulur.» İkinci bir etap geliyor; «Siyasi Partiler Kanunu hazırlamak.» Üçüncü bir etap, «Seçim Kanunu hazırlamak.» Bunların bir zaman alacağı ve bu zaman içerisinde doğacak yeni ihtiyaçla halkoyuna sunulacak kesinleşen Anayasanın da herhangi bir maddesinin değiştirilmesi zorunluluğu hâsıl olursa, ne olacaktır sorusuyla karşı karşıya kalacağız. Bunun cevabını, halkoyuna sunulup, kesinleşen Anayasa verecektir, biz değil. Halkoyuna sunulup, kesinleşen Anayasada da tekrar bu Anayasanın seçimler yapıp, yeni dönem başlayınca kadar, doğacak herhangi bir ihtiyaçtan, bir maddesinin veya maddelerinin bir kısmının değişmesi hâsıl olaksa; halkoyuna sunulan kesin Anayasada bu hüküm de yer alacaktır ve bunun da nasıl değiştirileceğini orada gösterilecektir. Burası başka türlü Kurucu Meclis olmaz. Orada yer alacaktır, orada gösterilecektir, ondan sonra ancak söz konusu olabilecektir. Yeni Anayasanın, halkoyuna sunulacak Anayasanın bu konuda bir hüküm ihtiva edip etmeyeceğini bilmeden ve yeni Anayasa halkoyuna sunulup, kesinleşmeden bunun değiştirilmesine dair hüküm getirmek fevkalade yanlış olur, Kanuna da, biraz evvel okuduğum hükümlere de tamamen aykırı düşer.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Büyurun Sayın Aydar.

MEHMET AYDAR — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

Doğabilecek ihtiyaçların önceden karşılanması hükmünü getiren bu madde, yerinde bir maddedir.

1961 Anayasası birçok hükümleriyle bugün meriyettir. Buna karşı, bir değişiklik, Yüce Meclisin

önündeki zaman içerisinde değişik bir biçimde karşısına çıkabilir. Bir ihtimal maddesidir ve 1961 Anayasasından sonra bu Meclisin yapmakla görevli kılındığı yeni Anayasa için bu madde kullanılabilir şeklinde ve o düşünülerek tertip edilmiş şeklinde bir ifade ortaya koymak bence hukuka aykırıdır ve de-yimiyle Sayın Hoca'mın ifade ettiği deyimle keenlem-yekün. telakki edilebilecek bir hukuk mevzuatı karşımızda yoktur. Var olan bir hukuk mevzuatı vardır ve buna ilişkin olarak bir madde derpiş edilmiştir, doğrudur.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Evet, buyurun Sayın Muratoğlu.

ENİS MURATOĞLU — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

İki görüşü de değerli arkadaşlarımız buradan açıkladılar; fakat ben öyle zannediyorum ki, Sayın Yarkin arkadaşımızla Sayın Hoca'mız tamamiyle haklıdır ve gerçekten bizim İttüüzüğümüzde 87 nci maddenin bugün yeri yoktur ve bu madde bugün ölü bir madde hükmündedir efendim. Şöyle ki; 87 nci madde Anayasa değişiklik tekliflerinden bahsediyor. Yani, bu demektir ki, burada bir Anayasa değişiklik teklifine lüzum hâsıl olacak ve o görüşüledir.

Bendeniz bu müessesenin bugünkü mevzuat muvacehesinde doğru bulunmadığı kanaatindeyim. Zira, Anayasa Düzeni Hakkındaki Kanunun 3 ncü maddesi açıkça diyor ki, «Milli Güvenlik Konseyince kabul edilerek yayınlanan bildiri ve karar hükümleriyle yayınlanan ve yayınlanacak olan kanunların, Anayasaya aykırılığı iddiası ileri sürülemez.»

Yine 6 ncı madde diyor ki, «Milli Güvenlik Konseyinin bildiri ve kararlarında yer alan ve alacak olan hükümlerle Konseyce kabul edilerek yayınlanan ve yayınlanacak olan kanunların 9 Temmuz 1961 tarihli ve 334 sayılı Anayasa hükümlerine uymayanları Anayasa değişikliği olarak...» dikkat buyurun efendim, «Anayasa değişikliği olarak ve yürürlükteki kanunlara uymayanları da, kanun değişikliği olarak yayınladıkları tarihte veya metinlerinde gösterilen tarihlerde yürürlüğe girer.»

Şimdi farz buyurunuz, en yakın misali Yüksek Öğretim Kanunu çıktı. Bu Kanunun pek çok maddeleri 1961 Anayasasına aykırıdır, muhtariyet vesaire, biliyorsunuz. Bu kanun şayet Yüksek Heyetinizden daha evvel geçmiş olsa idi, o takdirde 1961 Anayasasının alakalı hükümlerinin değişikliği cihetine

gitmemiz gerekecekti. Halbuki buna lüzum yoktur efendim. Görüldüğü gibi, o tasarı şayet buradan sudur ederse, Yüksek Heyetiniz onu kabul ederse Konseye gidecektir. Konseyin de tasvibine mazhar olduğu takdirde, kabul edildiği takdirde kesbi kanuniyet edecektir. O zaman ne oluyor?.. 6 ncı madde işlerlik kazanıyor, karşımıza çıkıyor. Yani Anayasanın o maddesi kendiliğinden ilga edilmiş oluyor.

Hal böyle olunca, niçin biz daha evvel bila lüzum burada oturup da şu elimizdeki metne göre Anayasanın falan maddesi buna aykırılık gösteriyor, o maddeyi değiştirmek yoluna gidelim diyelim?.. Bu bir manada, özür dileyerek söylüyorum, abesle iştigal etmek olmaz mı, boşuna zaman kaybı olmaz mı?..

Bu itibarla, gerek Sayın Yarkin arkadaşımızın, gerekse Hoca'mızın mülahazaları tamamiyle doğrudur.

Kıymetli vaktinizi fazla almamak için sözlerime son veriyorum. Gerçekten 87 nci maddenin bu İttüütükten çıkartılmasının doğru olacağı kanaatindeyim.

Saygılarımla arz ederim. (Alkışlar)

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Kemal Dal, buyurun efendim.

KEMAL DAL — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin değerli üyeleri;

Biz daha önce bu maddenin İttüütükten çıkartılmasıyla ilgili öneride bulunmuştuk ve Komisyon geri çekmişti maddeyi. Şimdi görüyoruz ki, Anayasasının değiştirilmesiyle ilgili madde yeniden karşımıza gelmiştir.

Evvela. usul yönünden meseleye bir bakalım. Anayasa değiştirilmesindeki usul, normal kanunların değiştirilmesindeki usulden farklı olur, sert anayasa ise anayasa, farklı olur. 1961 Anayasasının 155 nci maddesi bu usulü tespit etmiştir. Teklif, evvela Anayasa teklifi Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının üçte birinin imzasıyla olur.

Şimdi sayın Meclisin üyelerine soruyorum, acaba değişiklik teklifi nasıl olacaktır?.. Türkiye Büyük Millet Meclisi mevcut mudur bugün? Mevcut değildir. Türkiye Büyük Millet Meclisi görevini, Milli Güvenlik Konseyi Anayasa Düzeni Hakkında Kanun ile kendisinde toplamıştır. Yani, bugün Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevleri Milli Güvenlik Konseyine aittir ve Anayasasının 155 nci maddesindeki bu değişiklik teklifinde öngörülen üye tamsayısının üçte bir oranını nereden bulacağız?.. Evvela bu yönden bir güçlük var.

Kabulünde üye tamsayısının üçte iki çoğunluğu, her iki Meclisin ayrı ayrı üçte iki çoğunluğuyla ilgili maddesini nasıl işleteceğiz?.. Bu yönden evvela güçlülükle karşı karşıyayız. Zaten Anayasa Düzeni Hakkında Kanun, çözümü meseleyi kökünden halletmiştir. Yani, bugün Anayasa değiştirme yetkisi doğrudan doğruya Millî Güvenlik Konseyine aittir.

Buraya bir teklif, Anayasa değişiklik teklifi nasıl gelir, kanun teklifi şeklinde nasıl gelir?.. Onun hakkın da bir açıklama yoktur. Ne Kurucu Meclisin Kurulmasıyla İlgili Kanunda bir açıklama vardır, ne de başka bir mevzuatta bir açıklama vardır, 12 Eylül'den sonra getirilen düzenle.

Şu halde, evvela usul bakımından Anayasa değişiklik teklifleri nasıl yapılacaktır, o bakımdan bir çıkmaza gireceğiz, eğer bu madde yerinde kalırsa. Ondan sonra, değiştirme yetkisine esastı; değiştirme yetkisine sahip miyiz, değil miyiz, o muallaktır. Biz değiştirme yetkisine sahip olduğumuzu kabul etsek

de buradan bir değişiklik teklifi arz edilse, Millî Güvenlik Konseyi reddettiği takdirde Meclis güç durumda kalmaktadır.

Zaten Anayasa Düzeni Hakkında Kanunun 6 ncı maddesi her şeyi halletmiştir. 6 ncı madde; «Millî Güvenlik Konseyinin karar, bildiri ve çıkardığı kanun Anayasaya aykırıysa Anayasa değişir, kanuna aykırıysa kanun değişir» diyor. Bu kadar açık bir hüküm karşısında, burada Anayasanın değiştirilmesiyle ilgili maddenin yer alması bence lüzumsuzdur. Hatta bundan önce oyladığımız bir maddede Anayasa değişikliğiyle ilgili bir hüküm de yer aldı. Bence onun da çıkması gerekir kanısındayım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Dal.

Sayın üyeler, vaktimiz dolmuştur. Öğleden sonra 14.30'da müzakerelere devam etmek üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati : 13.00

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati : 14.30

BAŞKAN : Başkanvekilli M. Vefik KİTAPÇIGİL

KÂTİP ÜYELER : Kamer GENÇ, Mehmet PAMAK

BAŞKAN — 9 ncü Birleşimin Üçüncü Oturumunu açıyorum. Çoğunluğumuz vardır.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

2. — Anayasa Komisyonu üyelikleri için aday tekliflerinin, 21 Kasım 1981 Cumartesi günü saat 13.00'e kadar Başkanlık Divanı Kâtip Üyesi Mehmet Pamak'a veya Danışma Meclisi Genel Sekreterine yapılmasına dair Başkanlık teklifi.

BAŞKAN — Görüşmekte olduğumuz Tüzüğün 87 ncı maddesi üzerinde müzakereye başlamadan Sayın Heyetinize Anayasa Komisyonu ile ilgili konuda bir açıklamada bulunacağım ve bir ricada bulunacağım.

Pazartesi günü Anayasa Komisyonunu seçmek üzere toplanacağız. Bu itibarla, adayların tespiti için,

şu andan itibaren yarın saat 13.00'e kadar sayın üyelere adaylığını koyacaklar doğrudan doğruya, başka üye arkadaşlarının adaylıklarını teklif edecek olanlar da, yazılı ve imzalı tekliflerini Genel Sekreterimize, üye arkadaşlarımızdan Mehmet Pamak'a sunabilirler.

Bunu niçin rica ediyoruz?.. Arkadaşlarımız, daha çok kısa bir süre beraber çalıştıkları için birbirini tanımıyorlar. Aday arkadaşlarımızın biyografilerini bastırıp, cumartesi akşamı veya pazar günü sabahından itibaren bütün sayın üyelerin dolaplarına koymayı, bilgilerinize sunmayı kararlaştırmış bulunuyoruz.

Bu sunuşla, pazartesi günü sabahleyin sayın üyeler aday olan arkadaşları listesiyle birlikte; sizlerin teklifinize göre liste tanzim edilecek, bastırılacaktır, o oy pusulası değildir tabii, bir duyurma listesidir, o listeyi tetkik edecekler, biyografileri tetkik edecekler ve bu suretle bir karar ve kanaat edinme imkânını bulacaklardır.

Bu bilgiyi arz ettikten sonra, gündemimize...

DOĞAN KARAN — Bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN — Rica ederim, buyurun.

DOĞAN KARAN — Efendim bu takdirle karşılanacak bir şey, çok teşekkür ederiz. Yalnız, şöyle bir yasal durum ortaya çıkabilir: Arkadaşlar versinler isimlerini, Divan biyografi bastırsın ve dağıtsın; ama zannediyorum ki, o gün seçim başlayıncaya kadar sözlü veya yazılı yapılacak başvuruyu engelleyip engellemeyeceği hususu vardır.

BAŞKAN — Efendim, bu konu için tensip ederseniz kısa bir görüşme açabiliriz, bu konuyu kararlaştırırız. Tabii kesin karar Yüce Heyetinizindir.

Yarın saat 13.00'e kadar aday teklifi veya adaylık talebi konusunda Sayın üye arkadaşımızdan başka bir mütalaa ileri sürmek isteyen?..

MUZAFFER ENDER — Sayın Başkanım, müsaade eder misiniz?..

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ender.

MUZAFFER ENDER — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlar;

Anayasa Komisyonunun seçiminde arkadaşlardan toplu olarak istirhamım şudur : Mümkün olduğu kadar toplumun çeşitli kesimlerinden arkadaşların Anayasa Komisyonunda bulunması yerinde olur kanaatindeyim. Yani, sadece hukukçular değil de, ziraatçı, eğitimci, tıp gibi dallardan arkadaşların da Anayasa Komisyonunda bulundurulması yerinde olur görüşündeyim. Mümkün mertebe, adaylar tespit edilirken bu noktalara dikkat edilirse iyi bir Anayasa ortaya çıkabilir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Ender.

Başka bir görüş olmadığına göre, tensip ederseniz, yarın saat 13.00'e kadar aday teklifini oyunuzda sunayım, kararlarınızı alalım ki...

AKİF ENGİNAY — Yalnız Anayasa Komisyonu mu efendim?

BAŞKAN — Yalnız Anayasa Komisyonu.

Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER (Devam)

1. — Danışma Meclisi İçtüzüğü Teklifi ve İçtüzük Geçici Komisyonu Raporu. (Danışma Meclisi : 2/2) (Sıra Sayısı : 1'e 2 nci ek; Dağıtma Tarihi : 12.11.1981) (1)

BAŞKAN — Sayın üyeler;

87 nci madde üzerinde Sayın Orhan Baysal, buyurun.

ORHAN BAYSAL — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin saygıdeğer üyeleri;

Huzurunuzu fazla meşgul etmek istemiyorum. Görüşmekte olduğumuz 87 nci madde hakkında kısaca fikirlerimi arz etmek için burada bulunuyorum.

Hatırlarsınız, 37 nci madde üzerinde bir hayli hassasiyetle durmuştuk ve Genel Kurulun oy çokluğuyla kabul edilmiş olan bu 37 nci madde hakkında görüşlerimi sunmayacağım. Yalnız, şuna da değinmeden duramayacağım :

Yine, hatırlayacağınız üzere 37 nci maddede «Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı

olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin görüşülmesine geçmeden reddeden» hükmünü getirmekte idi. 87 nci maddede ise, «Anayasa değişiklik tekliflerinden» söz edilmektedir.

Takdir ederseniz ki, değişiklik, mevcuttan farklı demektir. Mevcuttan farklı bir davranış içerisinde 37 nci madde bizi girmeye kısıtlamaktadır. Hassasiyetimiz buradan kaynaklanmakta idi. Görüşmekte olduğumuz İçtüzüğümüzün 37 nci ve 87 nci maddeleri birbirleriyle kanımca çelişkilidir. 37 nci madde kabul edildiğine göre, mevcut tartışmakta olduğumuz 87 nci maddenin çıkarılması gerekir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Sayın Fikri Devrimsel.

FİKRİ DEVRİMSSEL — Sayın Başkan, sayın üyeler;

Gene anayasa meselesi huzurumuzu işgal ediyor. Biraz evvel söz alan arkadaşımız, değerli arkadaşımız bahsettikleri gibi, 37 nci maddeyi kabul ettik. O, anayasaya uygunluğun incelenmesiyle ilgili idi. Bu defa, 87 nci maddede, «Anayasanın değiştirilmesi ve maddelerinin kabulü».

(1) 1'e 2 nci ek S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Önce, yapacağımız konuşmalarda, şimdi gerçi, bu salon kapalı bir yer; ama bu kürsüden yapılan konuşmalar, bu duvarların dışına, Türkiye içine ve oradan da yurt dışına ulaşıyor. Onun için, benim istihmam anayasa gibi, bir devletin, bir milletin temel dayanağı olan yasa konusunda konuşurken buradan söylenen sözlerin bu binayı ve Türkiye hudutlarını aşacağını ve biraz da Yüce Heyetimizin düşüncelerini yansıtacağını iyi hesap etmemiz gerekir.

«Bizim anayasadan mahrum olduğumuz» bile söylendi bu kürsüden. Hatta şu dahi söylendi: «Anayasa Komisyonu yeni anayasamızı yaparken 1961 Anayasasına nasıl uyacak; buna aykırı hüküm getirebilecek mi, getiremeyecek mi?» gibi çok garip, hatta söylemeye dilim varmıyor; ama hiç hukuk, hiç okur - yazar olmayan bir insanın Türkiye'de böyle bir düşünceyi serdetmeyeceği kanaatındayım. Hepinizin bağışlayacağını umarak bu düşüncemi belirtiyorum.

Elbette biz yepyeni bir anayasa yapacağız. Yeni anayasa yapılırken, «Eskisine uyacak mı, uymayacak mı?» diye bu düşünülür mü?.. O başka şeydir; sair bir kanunun anayasaya uygun olup olmadığını düşünmek ve gözetmek başka şeylerdir. Bunları ayırmak lazım.

Şimdi, 87 nci maddenin mahiyetini belirtmek istiyorum.

Efendim, «Anayasanın değiştirilmesi ve maddelerinin kabulü». Nasıl ki, 37 nci maddeyi kabul ettik. O zaman da dendi, «Bu maddeye lüzum yok, çıkaralım». Şimdi, bir kanun teklifinin anayasaya uygun olup olmadığını incelemek, «Lüzum yok, çıkaralım» dediler.

Şu soruyu soruyorum: Yeni Anayasayı yaptık. Diyelim, 6 ay sonra bu Anayasa bitti. Halk oyuna sunduk ve artık Türk Devletinin yeni bir Anayasası var; kabul edildi ve onu uygulamakla görevli bir Heyet olduk, ondan sonra. Tabii ki, diğer kanunları, formaliteleri bitirip, yeni Türkiye Büyük Millet Meclisine görevi devredinceye kadar. Şimdi, yeni Anayasa yürürlükte ve biz, o Anayasayı gözetmek ve ona uymak zorunda olan bir Heyet olarak, ondan sonra yasama fonksiyonumuzu ifa ederken yapacağımız kanunların o Anayasaya uygun olup olmasına bakmayacak mıyız arkadaşlar?.. Hem de titizlikle bakacağız. Hem de o kadar bakacağız ki, bir kanunun Anayasaya uygun olup olmayacağını bilim ışığında, duygularımızda, etimizde, kanımızda hissederek bakacağız ki, Anayasayı temel kanun bilerek.

Bu hissetmekle olur tabii; bunu duymak lazım, onun için lazım mutlaka. O yapacağımız Anayasayı da yok farz edebilir miyiz?.. Ondan sonra yasama faaliyeti ile bir sürü kanun çıkaracağız. Mutlaka o Anayasaya uyup uymayacağımızı önergellerle de inceleyeceğiz, verilen önergeleri de onun ışığında inceleyeceğiz, gelen kanunları da inceleyeceğiz; bu bir. Onun için, o 37 nci madde mutlaka lazımdı; ama o zaman da ona da «Lüzum yok» denmiş idi. Şimdi, bu maddeye «Lüzum yok, çıkaralım» deniyor.

Şimdi arkadaşlar, bu Heyetiniz, 1961 Anayasasının yürürlükte bulunan maddelerini değiştirebileceği gibi, ona teklif getirebileceği gibi; çünkü yetkimiz nedir?.. Kanun koymak, kanun kaldırmak, değiştirmek. 1961 Anayasası da bir kanundur.

Şimdi sözü gelmişken parantez içinde şunu söylemek isterim: Ona «Anayasa» deniyor, diğerlerine «Kanun» deniyor. Bizim hukuk dilimiz zaten yamalı bohça. Bir şey yasadır; yani «Ceza Yasası» demiyoruz da «Ceza Kanunu»; ama «Anayasa» diyoruz, «Ana Kanun» diyelim, «Devlet Ana Kanunu» diyelim, «Esas Teşkilat Kanunu» diyelim; ama «Yasa» kelimesi girmiştir. Yasa, kanununun karşıtıdır. Bana sorarsanız, bu Heyetimizin (konunun dışına çıkmamaya da özen göstereceğim) görevi yasaları yapacağı için, Türkiye'nin yasal çatısını kuracağı için dilde de bir sadelik lazım. Ya «Yasa» kelimesini kullanalım, ya «Kanun» kelimesini kullanalım. «Anayasa» dedikten sonra «Ceza» Kanunu olmaz, «Ceza Yasası» olur; «Türk Medeni Yasası» olur. Dilde sadelik, birlik, beraberlik hukukta yeknesaklığı, bütünlüğü ifade eder. Buna da ayrıca özen göstermeniz lâzım; belirtmekte yarar var.

Şimdi, onu değiştirebileceğimiz gibi, yine ilk misalime geliyorum :

Yeni Anayasayı yaptık. O Anayasa ile icrayı faaliyete başladık. Mümkün ki efendim, iş biraz uzun sürdü belki, geçti aradan altı ay - bir sene, aksayan bir maddesini gördük. Bunu değiştirmeyecek miyiz?.. Bunu değiştirmeyi teklif etmeyecek miyiz?.. İşte, onun için, tabii ki yapacağız. Buna engel hal yok. Biz teklif edeceğiz, görüşeceğiz. Gene usulümüze göre gidecek Milli Güvenlik Konseyimize; Konsey son şeklini verecek, çıkacak; Anayasamızda bir tadil olmuş olur. Yani, «Anayasa meselesi geldi» diye ortaya, «1961 Anayasasını mı acaba kast ediyorlar?..» bir öcü gibi, bir acayip duygular içinde... Geçende de söyledim.

Muhterem üyeler;

Anayasa konusunda hassas olmak lâzım; ama özel duygularımızı aklımızın önüne geçirmemek lâzım. Özellikle söylüyorum.

Madde yerindedir efendim.

Hepinize saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Narlıoğlu.

NECMETTİN NARLIOĞLU — Sayın Başkan, Danışma Meclisinin sayın üyeleri;

Ben sadece teknik bir konuya temas etmek istiyorum, o da şu:

Şimdi, bu madde burada kalsın veya kalmasın hiç önemi yok. Kalsa da bir zait madde olarak kalır; kalksa daha iyi olur.

Söyle :

Bir defa Anayasanın teklifi, halen yürürlükte olan Anayasanın 155 nci maddesine göre, «Anayasanın değiştirilmesi Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az üçte biri tarafından yazı ile teklif edilebilir.» Demek ki; Anayasayı, Kurucu Meclis, beraber toplanacak, üçte iki çoğunluğun oyu ile değiştirecek; buna imkân yok, bu mümkün değil. Bu, eski Senatonun ve Millet Meclisinin üye tamsayısının üçte birinin yazı ile teklif etmesi suretiyle ve iki Meclis ayrı ayrı 2/3 çoğunlukla karar vermek suretiyle Anayasa değişikliği oluyordu.

Şimdi, bakıyoruz bizim Kurucu Meclis Hakkındaki kanuna; o, görevleri saymış. Şunlar şunlar yapılabılır demiş. Yukarıya da demiş ki, «Bu Kanun hükümleri dışında kalan hususlarda Milli Güvenlik Konseyi 2324 sayılı Anayasa Düzeni Hakkındaki Kanun hükümlerine göre yürütür.» O nedir? O da, tamamen Konseye verilmiş görevlerdir. Konsey, zaten şimdiye kadar yaptığı kanunların bir kısmı Anayasaya aykırı. Evet, Anayasayı değiştirici şekilde de kanunlar çıkarmıştır ve bunların Anayasaya aykırılığı da iddia edilemiyor.

O halde, bu görev tamamen Konseyin görevidir. Bizim esasen şey olarak, 160 kişi imzalı bir teklif dahi yapılsa, Anayasa değişikliği bu 155'nci madde karşısında mümkün değildir. O mümkün olmayan bir şeyin karşısına böyle bir madde koymanın zait olduğu kanaatindeyim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, bu madde üzerinde bir yeterlik önergesi vardır.

Yeterlik önergesini oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir

Sayın Komisyon.

AKİF ERGİNAY — Sayın Başkan demin ben de söz istemiştim.

BAŞKAN — Bana intikal etmedi. Son intikal eden Narlıoğlu idi, söz verdim. Özür dilerim.

AKİF ERGİNAY — Peki efendim, vaz geçtim öyleyse.

BAŞKAN — Sayın Komisyon.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sayın Başkan, Saygı değer üyeler;

Önce şunu arz etmek isterim: «Kanunlar Anayasaya aykırı olmaz» demek başka şey, «Anayasa değişmez veya değiştirilemez» demek başka şey. Binaenaleyh, bu maddenin 37 nci madde ile hiç bir ilgisi yoktur. Bu maddenin İktüzükte yer almasının tek sebebi şu. Yeni bir anayasa hazırlamakla görevli olan Yüksek Heyetiniz bu anayasa tasarısı hazır olduğu zaman, bunu Mecliste hangi usullere göre görüşecek; bu madde bunları getiriyor.

Ayrıca, halen birçok maddesi yürürlükte olan 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının herhangi bir maddesini veya birkaç maddesini değiştirmek gerekirse bu görüşme hangi usullere göre yapılacak; onu getiriyor. Yüksek Heyetinizce kabul edilecek ve halkoyuna sunulacak olan yeni anayasa, Yüksek Meclisinizin tasvibine sunulduktan sonra Danışma Meclisinin vazifesi sona ermeyecek. Anayasadan sonra yapmamız gereken diğer önemli kanunlar var. Seçim Kanunu ile Siyasi Partiler Kanunu bunun başında geliyor. Bu kanunların da yapılma süresinin ne olacağı önceden kestirilemez.

Binaenaleyh, Meclisimizden geçen, Milli Güvenlik Konseyinden geçen, halkoyuna sunularak kesinleşen anayasada dahi bizim vazifede olduğumuz süre içinde yeniden bazı maddelerin gözden geçirilmesi veya değiştirilmesi zorunluğu doğabilir. İşte o takdirde dahi, yapılacak görüşmelerin usulünü tespit eden bu maddenin Tüzükte kalması görüşündeyiz. Ancak, Komisyonun bu hususta ısrarlı olmadığını da belirtmek isterim. Takdir Yüce Heyetinizindir; ancak, madde metinden çıkarsa o zaman Anayasa değişikliği görüşmelerinin veya Yüksek Heyetinizce hazırlanacak olan yeni anayasa tasarısının görüşülmesinde, kanunların görüşülmesine ait daha evvelce kabul buyurduğunuz umumi hükümler uygulanacaktır. Takdirlerinizi kullanırken bu hususu da gözönünde bulundurmanızı rica ederim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Arar.

Sayın üyeler; maddeyi oyunuzda sunacağım. Kabul ederseniz, kabul edilmiş olur. Kabul etmezseniz maddenin Tüzükten çıkarılması konusunu ikinci defa oyunuzda sunacağım.

Maddenin kabulünü oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

91 nci maddeye geçiyoruz.

Karma Komisyon Raporu :

MADDE 91. — Karma komisyon, hazırlık komisyonunun raporunu ve eklerini görüşür.

Karma komisyon dokunulmazlıkların kaldırılmasına veya kovuşturmanın üyelik sıfatının sona ermesine kadar ertelenmesine karar verir.

Karma komisyon raporu, Genel Kurulda görüşülür. Dokunulmazlığın kaldırılması kararı Genel Kurulda açık oyla ve salt çoğunlukla alınır.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde söz isteyen sayının üye?..

AYHAN FIRAT — Burada bir önerimiz vardı.

BAŞKAN — Buyurun.

AYHAN FIRAT — Hakkında görüşme yapılan sayın üyenin oya iştirak edip edemeyeceği hususunda açıklık getirilmesini istemiştik ve iştirak etmesi hususunda zannediyorum sayın Komisyon da bizimle aynı fikirdeydi, onu belirtmek istiyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Komisyon, buyurun.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Efendim, muhterem arkadaşımızın önergesi Komisyonunda ele alındı ve layık olduğu ciddiyetle görüşüldü; ancak sonuçta ilgili üyenin kendi hakkındaki oylamada oy kullanamamasını teklif eden bu önergeye katılamadık.

Sebebi şu : Meclisten çıkarma cezası almamış olan, üyelik sıfatı düşmemiş olan bir üyenin kendisi ile ilgili bir konuda dahi olsa, oy kullanamamasının yasaklayıcı bir hüküm olarak buraya getirilmesini sakıncalı bulduk.

Ayrıca, tamsayısı 160 olan bir Mecliste bir tek oyun sonuca tesir edemeyeceği görüşüne de vardık; ancak bu üye isterse pek tabiidir ki kendi hakkında yapılan oylamada çekinse kalabilir, oyunu kullanmaz. Ama bunun kısıtlayıcı bir hüküm olarak getirilmesini doğru bulmadık.

Bu itibarla maddeyi eski şekli ile, aynen Genel Kurulun tasvibine sunuyoruz.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

105 nci maddeyi okutuyorum :

Disiplin Cezalarında Savunma ve Özür Dileme :

MADDE 105. — Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları Başkanın teklifi üzerine Genel Kurulca görüşmesiz, işaret oyu ile kararlaştırılır.

Böyle bir cezaya uğratılması teklif edilen üyenin savunmasını yapmak yahut diğer bir üyeye yaptırmak hakkıdır.

Kınama ve geçici olarak Meclisten çıkarma cezaları, tutanak özetine geçirilir.

Geçici olarak Meclisten çıkarma cezasına uğrayan bir üye izin alıp kürsüden açıkça af dilerse Meclise girmek hakkını kazanır.

Disiplin cezaları Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında da uygulanır.

BAŞKAN — Evet, madde üzerinde söz isteyen arkadaşlarımızı lütfen işaret edelim.

Buyurunuz Sayın Ender.

MUZAFFER ENDER — Efendim, ben bu maddenin son fıkrasındaki hükmü anlayamadım. «Disiplin cezaları Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında uygulanabilir...» Bunun uygulaması nasıl yapılacak; buna Sayın Komisyon bir açıklık getirebilir mi acaba?...

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Buyurunuz Sayın Komisyon.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Efendim, bu madde görüşülmüştü ve sadece bir redaksiyon için Komisyonumuza iade edilmişti. «Diğer bir arkadaş» tabiri vardı burada. Bu da değişerek «Diğer bir üyeye» olarak geldi. Bütün değişiklik bundan ibarettir, öteki hükümler aynen duruyor.

Bakanlar Kurulu hakkında da Meclise girememe cezası öngörülür.

BAŞKAN — Peki, teşekkür ederim.

Başka söz isteyen?.. Yok.

Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

111 nci maddeyi okutuyorum :

Açık Oylamanın Zorunlu Olduğu Haller :

MADDE 111. — Genel ve Katma Bütçe Kanun tasarıları, bu kanunlara ilişkin ek tasarılarla değişiklik tasarıları, genel ve katma bütçeli daireler için ek ödenek veya olağanüstü ödenek verilmesi hakkındaki kanun tasarıları, bu kanunlara ilişkin değişiklik tasarıları, bu kanunlarda bölümler arasında aktarma yapılmasına dair kanun tasarıları ile Yasama Organı

Bütçesinin değiştirilmesi hakkında verilen kanun teklifleri, geçici olarak harçama yapılmasına ve gelir toplanmasına yetki veren kanun tasarılarının tümü; vergi, resim ve harçlar konmasına, kaldırılmasına, eksiltilmesine veya artırılmasına dair kanun tasarısı ve tekliflerinin tümü; kesinhesap kanunu tasarıları, genel ve katma bütçeli dairelere bağlı döner sermayeler hesaplarının onaylanmasına dair kanun tasarılarının tümü; milletlerarası andlaşmaların onaylanması; bu andlaşmalara katılma veya bu andlaşmaların belli hükümlerinin yürürlüğe konması hakkındaki katılma bildirilerinin yapılmasının uygun bulunması hakkındaki kanun tasarılarının tümü; uzun vadeli kalkınma planı tasarısının tümü; Anayasanın değiştirilmesine dair kanun tekliflerinin her bir maddesi ile tümü ve bu İçtüzüğün emredici hükümleri ile belirtilen diğer hususların, oylanması, açık oylama ile yapılır.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sayın Başkanım;

BAŞKAN — Buyurunuz.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Sayın Başkanım;

Bugün sayın üyelere dağıtılmış olan Danışma Meclisi, sıra sayısı 1'e 2 nci Ek. Yani, dün akşam Komisyondan geçen ve maddelerin nihai şeklini gösteren belgede 111 nci madde için, (Aynen kabul edilmiştir) yazılmıştır. Ancak, Yüksek Heyetin ve Sayın Başkanlığın da hatırlayacağı gibi, dün burada yapılan, bu madde üzerinde yapılan değişikliklerde, «kanunlarda bölümler arasında aktarma yapılmasına» ibaresinden önce, «Program» kelimesinin ilave edilmesi, bölümlerin ise, parantez içine alınması dünkü görüşmelerde tarafımızdan ifade edilmişti.

Ayrıca, bu maddenin sondan 6 ncı satırında, «Milletlerarası antlaşmaların onaylanması» ibaresinden sonra, eski metinde bulunan noktalı virgülün manaya yanlış bir anlam verdiğini ve bunun sadece virgül olarak tashihini Komisyon olarak kararlaştırdık. Ancak, bunlar maddi hata olarak görüldüğü için ikinci husus; birinci husus da dün Genel Kurulun zaten tasvibine arz edildiği için «Aynen kabul edilmiştir» diye geçmiştir; fakat maddenin kesin şekli arz ettiğim şekildedir.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Madde üzerinde söz almak isteyen sayın üye?.. Yok.

Bu değişikliklerle maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

119 ncu maddeyi okutuyorum :

Seçimlerin Genel Esasları ve Usulü :

MADDE 119. — Anayasada, 2485 sayılı Kanunda ve İçtüzükte aksine hüküm bulunmadığı hallerde Danışma Meclisi Genel Kurulunda ve Komisyonlarında yapılacak bütün seçimlerde üye tamsayısının salt çoğunluğu aranır. İlk oylamada sonuç alınamazsa ikinci oylamada en fazla oy alan veya alanlar seçilmiş olurlar. Oylarda eşitlik olması halinde eşit oy alanlar arasında ad çekilir.

Genel Kurulda seçimler, kanun ve İçtüzükle belirtilmiş başka bir usul yoksa, alfabe sırasıyla adları okunan üyelerin oylarını kürsüdeki kutuya atmaları suretiyle yapılır.

Sayım ve döküm işi ad çekmek suretiyle tespit edilecek üç üyeli bir tasnif komisyonu tarafından yerine getirilir. Bu komisyonun oylama sonuçlarına ait raporu, aynı oturumda başkan tarafından Genel Kurula açıklanır.

Seçimlerde üyeler zil çalma suretiyle çağırılır.

Yukarıdaki hükümler komisyonlardaki seçimlerde kıyas yolu ile uygulanır.

BAŞKAN — Sayın Komisyon?..

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAİL ARAR — Efendim, oya sunmadan önce Yüksek Heyete bilgi vermek istiyorum. Bu madde niye geri alındı ve neden aynı şekliyle geri geldi?

19 ncu madde, dün verilen önergelerle birlikte Komisyona iade edilmişti ve muhtemelen komisyonlara seçimler; komisyonlara üye seçimini 19 ncu maddede uygun bir ifadeyle yerine getirmemiz halinde bunu 119 ncu maddede yapmayı düşünmüş olduğumuz için bu maddeyi de ihtiyaten geri almış idik. Ancak, buna ihtiyaç kalmadı. Sabahki oturumda kabul edildiği şekliyle 19 ncu maddede bu arz ettiğim hususu tedvin ettik ve 119 ncu maddede herhangi bir değişiklik yapmadık; şimdi arz edeceğim bir küçük husus hariç, ki bu da bir ibare meselesi, yani bir matbaa, bir redaksiyon meselesi. Son satırda, «Yukarıdaki hükümler, komisyonlardaki seçimlerde de kıyas yoluyla uygulanır.» Bir «de» edatı ekleniyor efendim. Binaenaleyh, bu maddeyi bu küçük değişiklikle oya sunarsanız memnun oluruz.

BAŞKAN — Peki efendim, teşekkür ederim.

Bu madde üzerinde görüşme açmamıştık. Söz almak isteyen sayın üye?.. Yoktur.

Maddeyi, «de» ilavesiyle son fıkradaki, «seçimlerde de» değişikliği ile oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

121 nci maddeyi okutuyorum :

Danışma Meclisi Teşkilatı :

MADDE 121. — Danışma Meclisinin teşkilatı aşağıda gösterilen birimlerden oluşur :

1. Başkanlığa bağlı;
 - a) Özel Kalem Müdürlüğü (Basın Müşavirliği)
 - b) Hukuk Müşavirliği,
2. Genel Sekreterliğe bağlı;
 - a) Genel Sekreterlik Büro Müdürlüğü,
 - b) Kanunlar Müdürlüğü (Komisyon görevlileri, İnceleme Kurulu)
 - c) Tutanak Müdürlüğü,
 - ç) Özlük İşleri Müdürlüğü,
 - d) Saymanlık Müdürlüğü,
 - e) Levazım Müdürlüğü,
 - f) Daire Müdürlüğü,
 - g) Sağlık İşleri Müdürlüğü.

Genel Sekreter kendisine bağlı birimleri 9 Ocak 1950 gün ve 5509 sayılı Kanun hükümleri uyarınca ve Başkanın gözetim ve denetimi altında yönetir.

Her birimin işi ve bu işin nasıl görüleceği Başkanlık Divanınca belli edilir.

BAŞKAN — Sayın üyeler, bu madde üzerinde görüşme yapmamıştık, görüşme yapmak isteyen arkadaşlar lütfen işaret buyursunlar. Yalnız tespiti mümkün mertebe sırayla ve doğru yapmaya çalışalım, sayın üyelerden rica ediyorum.

Buyurunuz Sayın Güray.

S. FERİDUN GÜRAY — Sayın Başkan, değerli üyeler;

Kısa bir maruzatta bulunmak istiyorum. Tüzüğümüzün 15 nci maddesinin 7 nci bendinde kolluk işlerini «Başkanın Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreteri ile koordinasyon sağlayarak yürütmek ve denetleme görevi» kabul edilmiştir.

125 nci maddesinde de «Başkan iç ve dış güvenliği sağlayacak tedbirleri almakla yükümlüdür» denmektedir. Bu durum karşısında belirtilen görevlerin yerine getirilmesi için, Emniyet Müdürlüğünün Danışma Meclisi Başkanlığına bağlanması gerekir kanısındayım. Komisyonumuz bu hususu muhakkak ki görüşmüştür; konuya açıklık getirmesi bakımından arz ediyorum.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Teşekkür ederim. Sayın Âyanoğlu.

NURETTİN ÂYANOĞLU — Efendim, yerimden kısaca arz etmek istiyorum.

Ben de aynı konuya değinecektim, Danışma Meclisi Emniyet Müdürlüğü burada yoktur. Cumhuriyet Senatosu personeli bu görevi ifa ettiğine göre, Cumhuriyet Senatosu teşkilatında emniyet müdürlüğü vardır. Bu neden konmamıştır?..

Bir de, müşterek birimler olan Kitaplık, Matbaa, Sosyal İşler müdürlüklerini neden düşünmemişlerdir?.. Komisyonun bu husustaki görüşünü öğrenmek istiyorum efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Demirel.

İSMAİL HAKKI DEMİREL — Efendim, ben de aynı soruyu soracaktım, Emniyet Müdürlüğü neden konmamıştır?.. İzahını rica ediyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Sayın Komisyon?..

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Sayın Başkan, müsaade ederseniz bu konuya Komisyonun Kâtip Üyesi cevap verecek.

BAŞKAN — Buyursunlar.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU KATİBİ

KAZIM ÖZTÜRK — Sayın Başkan, değerli üyeler;

121 nci madde Danışma Meclisinin teşkilatını bugünkü ihtiyaca göre düzenlemektedir. Senatoya ait olup, İktüzüğünde yer alan ve bütçe kanunları ile düzenlenen kadrolar aynen çalışmalarını sürdürecektir. Ancak, bugünkü yönetim içinde emniyet hususundaki alınacak tedbirlerin çoğunlukla Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine ait olması nedeni ile Emniyet Müdürlüğü bu teşkilatın içinde gösterilmemiştir.

Sayın Âyanoğlu'nun sorduğu soruyu şöylece karşılayacağım. Müşterek müdürlükler diye bahsi geçen ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin faaliyette bulunduğu dönemde, ki bunu Kitaplık, Basımevi, Bahçe ve Parklar gibi hususları kapsamaktadır. Tüm yönetim, Anayasa nizamı hakkındaki Kanun gereğince Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğine ait olduğu için, ayrıca Danışma Meclisinin teşkilatında gösterilmemiştir.

Arz olunur.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Daha önce verilmiş iki önerge vardı, bu önerge-leri de bilgilerinize sunuyorum; okutuyorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

Danışma Meclisi Başkanının görevleri arasına, üyelerin çalışmalarının verimli olması yönünde her tür-
lü önlemi alacağı, idari kadroları teşkilatlandıracağı
alınmıştır. Bu kararın uygulanabilmesi için madde 121'
deki Başkanlığa bağlı birimler arasına «c- Üyeler ile
İlişkiler Müdürlüğü» kuruluşunun alınmasını arz ede-
riz.

Ahmet Samsunlu	A. Asım İğneciler
Rafet İbrahimioğlu	Ali Mazhar Haznedar
Salih İnal	Muzaffer Sağışman
Hilmi Sabuncu	Mehmet Kanat
Osman Yavuz	Paşa Sarıoğlu

BAŞKAN — Bir başka önerge daha var okutu-
yorum.

Danışma Meclisi Başkanlığına

İçtüzük teklifinin 121 nci maddesinin aşağıdaki
şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederiz.

Madde 121. — Danışma Meclisinin idari teşkilatı,
Danışma Meclisi Başkanının gözetim ve denetimi alt-
tında, kanun, İçtüzük ve yönetmeliklere uygun olarak
Danışma Meclisi Genel Sekreteri tarafından yönetilir.
İdari hizmetler Genel Sekreterliğe bağlı müdürlükler
eli ile yürütülür.

Genel Sekreter, idari yönden teşkilâtın başı ve Baş-
kanlık Divanının danışmanıdır.

Nurettin Ayanoğlu	Cahit Tutum
Recai Dinçer	Remzi Banaz
Halil Erdoğan Gürel	İsmail Şengün
Akif Erginay	Mehmet Pamak
Muzaffer Ender	Ahmet Senvar Doğu

BAŞKAN — Önergeler üzerinde söz almak isteyen
arkadaşlarımız?.. Yok. Sayın Komisyonun bir görüşü
var mı?

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ
İSMAİL ARAR — Efendim, biz bu önergelere katıl-
mıyoruz. Şimdi, Türkiye Büyük Millet Meclisi Me-
murları Teşkilatı hakkında 13 Ocak 1950 gün ve
5509 sayılı bir kanun vardır. Burada, Türkiye Büyük
Millet Meclisinin teşkilatı ismen zikredilmiş durum-
da. Şimdi Kanun ile tespit edilmiş olan bu birimlere
İçtüzük ile bir ilâve yapmak mümkün değil. Kaldı ki,
bizim burada tadat ettiğimiz müdürlükler, zaten önerge
sahipleri arkadaşlarımızın istediği yönde, yani Danış-

ma Meclisi üyelerinin bütün ihtiyaçlarını, onların
en verimli bir şekilde çalışmalarını öngörecektir bir şe-
kilde çalışmaktadırlar. Yeni kadrolar ihdası, yeni per-
sonel alınması ise, yüksek malumları olduğu üzere,
ancak Bütçe kanunları ile mümkün olabilmektedir.
Binaenaleyh, bu aşamada bu madde üzerinde her-
hangi bir değişiklik yapmaya imkân yoktur.

NURETTİN AYANOĞLU — Sayın Başkan, ben
önergemi geri alıyorum.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

O halde, bu önergeyi oylamıyorum. Birinci öner-
geyi tekrar okutuyorum.

(Ahmet Samsunlu ve 9 arkadaşının önergeleri
tekrar okundu.)

BAŞKAN — Komisyon?...

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ
İSMAİL ARAR — Şimdi o önergeye zaten katılmış
bulunuyoruz, bir küçük fark ile. Gördüğünüz gibi,
muhterem arkadaşlarımızın gördükleri gibi, Başkan-
lığa bağlı Özel Kalem Müdürlüğü ve Hukuk Müşavir-
liği dışında diğer bütün birimler Genel Sekretere
bağlıdır. Ancak bu önergede, buna ilaveten «Genel
Sekreterin Başkanlık Divanının danışmanı» olduğu
ibaresi vardır. Böyle bir hüküm kanunda da yok.
Kaldı ki, tatbikatta hiç bir Başkanlık Divanı top-
lantısı yoktur ki Genel Sekreter katılmasın. Binaen-
aleyh, mevzuatta olmamakla birlikte, işlerin en yet-
kili yürütücüsü olarak zaten Genel Sekreter Başkanlık
Divanının fiilen danışmanı durumundadır; ama bunu
bir metinde ifade etmek biraz güç gözüktü Komis-
yona.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

CAHİT TUTUM — Sayın Başkan, bir soru so-
rabilir miyim?

BAŞKAN — Buyurun, rica ederim.

CAHİT TUTUM — Efendim, Sayın Komisyon-
dan bu Hukuk Müşavirliği ile Genel Sekreterlik ara-
sında nasıl bir ilişki düşünüyorlar?.. Tamamen kopuk
mudur bu, yoksa Özel Kalem statüsünde bir ilişki
mi söz konusudur?.. Özlük hakları bakımından ve
personel bakımından acaba Hukuk Müşavirliği ile
Genel Sekreterlik arasında nasıl bir ilişki var?.. Bu-
nu sormak istiyorum Sayın Komisyonca.

BAŞKAN — Buyurun efendim.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ
İSMAİL ARAR — Efendim, Hukuk Müşavirliğinin
Başkanlığa bağlanması olmasının sebebi, Hukuk Mü-
şavirliğinin vereceği mütalaalarda daha bağımsız ha-

reket etmesini sağlamaktan ileri geliyor; ama o müşavir dahil, müşavirlik kadrosunda çalışan herkesin sicilleri Genel Sekreter tarafından verilmektedir. Aradaki bağ bu şekilde açıklanmış olur.

BAŞKAN — Evet, teşekkür ederim.

Bu önergeyi oyuzuna sunuyorum. Kabul edenler?.. Kabul etmeyenler.. Reddedilmiştir.

Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler?.. Kabul etmeyenler?.. Kabul edilmiştir.

Madde 133'ü okutuyorum,

Danışma Meclisi Bütçesinin Hazırlanması :

MADDE 133. — Danışma Meclisi Bütçe Tasarısı, İdareci Üyeler tarafından hazırlanıp Başkanlığa sunulur. Bütçe Tasarısı Başkanlık Divanınca incelenerek son şeklini alır ve Bütçe - Plan Komisyonuna gönderilir.

Yasama Organı bütçesinin sadece Danışma Meclisi hizmetlerine dair maddelerinden yapılacak harcamalarla ilgili verile emirleri, Danışma Meclisi Başkanı tarafından imzalanır.

Hangi verile emirlerinin kendi yerine İdareci Üyeler tarafından imzalanacağını, Başkan takdir eder.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Komisyon.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Efendim, bir küçük açıklama yapmak istiyorum. Dün Sayın Erginay arkadaşımızın vermiş olduğu bir önergeye Komisyon katıldı ve ilk metinde bulunmayan bir ibareyi ekledik.

İlk metinde «Bütçe tasarısı Başkanlık Divanınca incelenerek son şeklini alır.» diyor ve hükmü burada kesiyordu. Halbuki önergede teklif edilen husus, Komisyonca kabul edildi. Gerçekten «... son şeklini alır.» demek kâfi değil, manzurunuz olduğu üzere, «Bütçe tasarısı Başkanlık Divanınca incelenerek son şeklini alır ve Bütçe Plan Komisyonuna gönderilir.» ibaresi eklendi. Değişiklik bundan ibaret.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Başka söz almak isteyen... Yok.

Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 136'yı okutuyorum.

Eşya ve Demirbaşların Denetlenmesi.

MADDE 136. — Danışma Meclisi eşya ve demirbaş defterleri, Danışma Meclisi İdareci Üyeleri tarafından tutulur ve Hesapları İnceleme Komisyonuna sunulur,

Komisyon, mevcut eşya ve demirbaşları kurul halinde denetler ve sözkonusu defterleri inceleyerek, raporunu Genel Kurulun bilgisine sunar.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Sayın Başkan...

BAŞKAN — Buyurun Sayın Komisyon.

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ

İSMAİL ARAR — Sayın Başkan, müsaade buyrulursa burada da oylamadan önce şu açıklamayı yapmayı zorunlu görüyorum.

136 ncı maddeyi, 121 ncı maddeyi geri aldığımız için geri almıştık. Belki ona paralel olarak bir değişiklik yapmak zorunluluğu doğar diye; ama böyle bir zorunluluk doğmadı, herhangi bir değişiklik yapmadık, 136 ncı madde eski şekliyle aynen huzura geldi.

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

136 ncı madde üzerinde söz isteyen... Yok.

Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 145'i okutuyorum.

Yürürlük Tarihi.

MADDE 145. — Bu İçtüzük, 23 Ekim 1981 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde üzerinde söz isteyen sayın üye... Yok.

Bir önerge var, okutuyorum.

Sayın Başkanlığa

İçtüzük teklifinin yürürlükle ilgili 145 ncı maddesine geçici madde olarak gerekçesi eklice sunulan aşağıdaki metnin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

37 ve 77 ncı maddelerin uygulanması:

Geçici Madde — Kanun tasarısı veya tekliflerinin Anayasaya uygunluk ve aykırılık konusunu ihtiva eden 37 ncı ve 77 ncı maddeler, yeni Anayasanın halk oyuna sunulup kabulünden sonra uygulanır. Ancak, 2324 sayılı Anayasa Düzeni hakkındaki Kanun hükümleri saklıdır.

Lütfullah Tosyalı

Enis Muratoğlu

Kemal Dal

Tandoğan Tokgöz

Cavidan Tercan

Recep Meriç

Fehmi Kuzuoğlu

Serda Kurtoğlu

Bekir Sami Daçe

Turgut Kunter

M. Ali Öztürk Tekeli

Gerekçe : 37 ve 77 ncı maddelerde Anayasaya uygunluk incelemesi işleri çok uzatacaktır.

Ayrıca, Kurucu Meclisin bir Meclisi olan Danışma Meclisi, mevcut ve yürürlükte olan Anayasa hükümlerinin tartışmasına girmemelidir. Bunu nihayet Milli Güvenlik Konseyi son söz sahibi olarak nasıl olsa inceleyecektir. O makama bırakmak daha makuldür.

Danışma Meclisi 2324 sayılı Anayasa Düzeni hakkındaki Kanun hükümleriyle bağlı tutmak daha makuldür.

BAŞKAN — Önerge üzerinde söz almak isteyen sayın üye?... Yok.

Sayın Komisyon?..

İÇTÜZÜK GEÇİCİ KOMİSYONU SÖZCÜSÜ İSMAIL ARAR — Katılmıyoruz efendim.

BAŞKAN — Önergeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Önerge reddedilmiştir.

Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Madde 146'yı okutuyorum.

Yürütme.

MADDE 146. — Bu İçtüzük, Danışma Meclisi tarafından yürütülür.

BAŞKAN — Bu madde üzerinde söz isteyen.. Yoktur.

Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayın üyeler, İçtüzüğümüzün tümünü oylamadan evvel, lehte ve aleyhte birer sayın üyeye söz vereceğim. Üyelerden lehte ve aleyhte söz isteyen 3 arkadaşımız, 3 sayın üye var.

Zekai Ökte... Lehte.

Hamza Eroğlu... Lehte..

Alâeddin Aksoy... Aleyhte..

Bu takdirde bir lehte bir aleyhte söz vereceğim. Saatlere bakıyorum, Zekai Ökte saat...

ERTUĞRUL ZEKAİ ÖKTE — Ben sıramı Sayın Hocam Hamza Eroğlu'na veniyorum.

BAŞKAN — Oldu, peki.

Buyurun Sayın Hamza Eroğlu.

HAMZA EROĞLU — Sayın Başkan ve sayın üyeler;

Öncelikle belirtiyim ve ifade edeyim, söz hakkını bana vermek lütfunda bulunan çok değerli arkadaşşıma, meslekdaşıma teşekkür ederim.

Size niçin olumlu oy kullanacağımı izah edeceğim. Gerek İçtüzüğün genel görüşmeleri sırasında ve gerekse maddeler hakkında yapmış olduğum ko-

nuşmalarda, birçok noktaları eleştirdim. Bu eleştirdiğim noktalar arasında bir tanesi, gerekçe meselesiydi.

Komisyon üyeleri arkadaşlarım bu konuya şu cevabı verdiler. «Evet, haklısınız ancak bizim gerekçe hazırlamaya zamanımız yoktu, herhangi bir şekilde, bir uyumsuzluk halinde, Danışma Meclisi üyeleri zabıtlara müracaat edebilirler; teybe aldık, teybe geçirebilirler.» Bu bir aczin ifadesi değildi. Ben, Komisyon üyesi arkadaşlarımın ne kadar güç şartlar altında bulunduğunu takdir edip anladığım için bu cevabı çok olumlu karşıladım.

Onun dışında diğer noktalarda, ileri sürmüş olduğum görüşmelere Komisyonun katıldığı, katılmadığı hususlar oldu. Katılmadığı hususlarda Umumi Heyet oy çokluğuyla karar verdi. Oy çokluğuyla verilen karara saygı göstermek lazımdır.

Şimdi, Danışma Meclisi, ilk önemli yazılı bir hukukî işlemi, tasarrufu; İçtüzüğü hazırlayıp bitirmekle ortaya koymaktadır. Bu bizim, gerek Türk kamuoyu önünde ve gerekse dünya kamuoyunda ilk imtihanımızdır. Büyük gayretlerin sonucu hazırlanan İçtüzüğün, bütün Meclis üyelerinin birlikte, oybirliğiyle kabul etmesi gereğine inanıyorum. Şunun için inanıyorum: Biz, bugün şu anda tek bir fikir ve tek bir kalp gibi atmalıyız. Tek bir fikir etrafında toplanmalı, tek bir kalp gibi atmalıyız. Yarın, kabul edilecek, hazırlanacak Anayasa için de belki aynı düşünceye, aynı fikre ihtiyacımız olacaktır.

Çok muhterem arkadaşlar;

Çeşitli konuşmalarında, bu kurulan Meclisi İlk Büyük Millet Meclisine benzettim ve bu benzeyişi her fırsatta dile getirmekten de büyük bir zevk ve huzur duyuyorum.

Size «Kuvâ-yi Milliye Ruhu» adlı kitabında Samet Ağaoğlu'nun Mustafa Kemal Paşa ile ilgili, o Meclise nasıl hâkim olduğunu, o Meclisi nasıl temsil ettiğini dile getireceğim. Diyor ki, Samet Ağaoğlu:

«Mustafa Kemal Paşa bu büyük ıttılal ve iradesiyle Birinci Büyük Millet Meclisinin zaman zaman taşmaya meyyal heyecanına istikamet verebilmiştir. Ondan bir başkası bu Meclis karşısında nihayet Meclisi kapatmak, yeniden seçim yaptırmak gibi bir yola baş vurmaktan kendini alamazdı ve böyle bir hareket belki de Milli Mücadelenin ölümü olurdu.

Atatürk'ün bu büyük vasıfları, fikirlerde ne kadar ayrılık olursa olsun Milli Mücadelenin karanlık günlerinde bütün Meclis azalarının kendi etrafında top-

lanmasını ve hür bir Meclisin bir adama tarihte misali görülmemiş salâhiyetler vermesini sağlamıştı.»

İşte o Mustafa Kemal'in büyük gücü, büyük iradesi, azmiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi, Birinci Meclis başarıya ulaşmıştır. Ortada, şu anda Mustafa Kemal'in esprisî, ruhu ve O'nun fikir ve idealleri yaşamaktadır. Bu Meclis, Atatürkçü Meclis, O'nun fikir ve idealleri etrafında tek bir fikir gibi toplanacak, tek bir kalp gibi atacaktır arkadaşlar.

Yapacağımız önemli hizmet, bu Meclisin istikrarlı, güvenli kararlar almasıdır. Bu Meclisin istikrarlı ve güvenli kararlar almasıyla itibarı artacaktır.

Bu hususta size bir örnek vereceğim. Bu örnek biraz fazla teknik bir örnek; ama bunu vermeden geçemeyeceğim.

Bugün Fransa'da Danıştay büyük bir itibar müessesesidir. Fransız İhtilâlinde sonra «Parleman» denilen idari birtakım mahkemeler kaldırılmış, onun yerine İhtilâlciler, idarecileri hüküm vermekten, hâkimleri de idareye katılmaktan menetmişlerdi.

Ancak, bir sonuç alınmamış, bunun sonucu olarak idareciler, idari uyumsuzlıklardan ötürü müracaatın ancak idari makamlara yapılabileceğini kabul etmişlerdi. Daha sonra Napolyon'un işbaşına gelmesiyle, idari uyumsuzluklar Devlet Başkanına müracaatla sonuçlanmıştır. Buna biz, «İdareci - yargıç» veya «Bakan - yargıç» diyoruz. Bu sistem içerisinde şikâyetçi ve şikâyet olunan, şikâyet edenin denetimine tabi tutulmuştu; çok sakat ve sakıncalı bir yoldu, bunun hemen peşinden, Napolyon'un işbaşına gelmesinden sonra, «Tutuk adalet» dedikimiz; yani «Konseydetan» ın, Devlet Şûrasının, Danıştayın kurulmasından sonra, Danıştayın kararı, Devlet Başkanının tasdikine tabi tutuldu. Bu sisteme biz «Tutuk adalet» demekteyiz.

Bundan sonra, Fransız Danıştayının vermiş olduğu istikrarlı kararlar, hukukî esaslara uygun kararlarıyla Fransız Danıştayı büyük itibar toplamıştı.

Bu dönemin arkasından «Devredilmiş adalet» dediğimiz yeni bir sisteme ulaşılmıştır ve böylece Fransız Danıştayı, Devlet Başkanının tasdikine tabi tutmadan kararlar vermiştir.

Bundan şu neticeyi çıkarmak istiyorum:

Arkadaşlar;

Belki Kurucu Meclisin Kurulması Hakkındaki Kanun, bizim yetkilerimizi sınırlı kılmaktadır; ancak biz burada almış olduğumuz büyük tarihi sorum-

luluk altında, alacağımız kararlarla, şahsiyetimizi bularak, tıpkı Fransa'da Danıştayın geçirmiş olduğu bu aşamaları, bir yüz yıllık dönemin içerisinde değil, belki bir yıllık dönemin içerisinde aşabilecek güçlere ulaşabileceğiz.

Bende, bu Meclisin birlik ve beraberlik içerisinde Türk Milletinin menfaatine en çok yaraşan, insanlık idealine en çok yaraşan kararlar alacağı kanısı hâkimdir. İşte bu Meclisin ilk hukukî tasarrufu olan İçtüzüğün de olumlu bir şekilde kabul edilmesini arz ve rica ediyorum.

Bütün arkadaşlara saygılar sunarım. (Alkışlar).

BAŞKAN — Teşekkür ederim.

Aleyhte konuşacak sayın üye; Sayın Aksoy buyurunuz.

ALÂEDDİN AKSOY — Sayın Başkan, sayın arkadaşlar;

Benden önce konuşan Üye arkadaşımıza ve temennilerine, görüşlerine yürekten katılıyorum.

Benim İçtüzüğe muhalif olduğum husus, sadece İçtüzükteki 37, 76, 77 ve 78 no' maddelerin devamlı maddeler olması sebebiyledir.

1961 Anayasasının Anayasamız olduğunda mütefakir. Anayasasız devlet olmaz. Pek tabii ki, onun, Milli Güvenlik Konseyinin kabul ettiği, değiştirdiği; kanunlarla değiştirdiği, kararlarla değiştirdiği hükümleri dışında, pek tabii ki, ona itaat edeceğiz. Bunun aksini iddia etmek mümkün değildir; ancak bizi 12 Eylül öncesine getiren sebeplerden biri de bu elbisenin bünyemize uygun olmadığı, vücudumuza bol geldiğidir.

Binaenaleyh, mevcut Anayasanın yürürlükteki maddeleri arasında, değiştirmeye mecbur olduğumuz bazı önemli maddeler vardır, revizyona tabi tutmamız gereken bazı önemli maddeler vardır.

Bir meclisin içtüzüğü, o meclisin anayasasıdır. Ona meclis uymak zorundadır. Çünkü, görüş birliği ve istikrar ancak böyle sağlanabilir ve biz tüzükleri okuduğumuz gibi uygulamak zorundayız.

Şimdi, düşününüz ki, bir Anayasaya aykırı teklif geliyor, bir tasarı geliyor, bunu mutlaka ve mutlaka çıkarmak zorundayız, kanunlaştırmak zorundayız; karşımıza sıkıntısını çektiğimiz Anayasa maddesi geliyor. «Efendim, bu teklif Anayasaya aykırıdır» şeklindeki bir görüşle bunu bir tarafa itip ona bakmamak demek, Konsey tarafından ihtiyaç gösterilen bir konunun ters tarafa itilmesi demektir. Bu hal, Meclisimizi Konseyle yavaş yavaş sürtülmeye itecektir.

Kaldı ki, Konsey bizi danışman olarak getirmiştir Yurt çapında, memleket çapında, memleketin bütün sıkıntılarını gören, hissederek anlayan insanlar olarak duruma çare bulmak için getirmiştir.

Kaldı ki, biz bu şekildeki tutumumuz karşısında huzurumuza gelen yasa tasarısını reddedersek ve Konsey de o yasa tasarısını ihtiyaç duyması sebebiyle resen kabul ederse bizim bilgimizden, görgümüzden nasıl faydalanacaktır?

Binaenaleyh, boşluktur. Diyeceksiniz ki, «Efen-dim bu da böyle mi? Kanun bize Anayasa yapma yetkisi verdi, tabii ki değiştireceğiz, tabii ki bunlar olacak..» Hayır arkadaşlar, çünkü İçtüzükte bu hükümler bulunduğu müddetçe biz değiştiremeyiz.

Bunun için Tüzükte bulunan arz ettiğim 37, 76, 77 ve 87 nci maddeler sebebiyle Tüzüğe karşıyım, arz ederim.

Saygılarımla.

Oyumu aksi yönde vereceğim.

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Danışma Meclisi İçtüzük teklifini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler.. Etmeyenler.. Oy çokluğu ile kabul edilmiştir. (Alkışlar).

Sayın üyeler;

Tüzüğümüzün Yüce Meclisimize hayırlı olmasını ve bu Tüzüğün esasları dahilinde yapacağımız

çalışmaların Türk Milletinin özlemini çektiği gerçek demokrasinin kurulmasında bize hızlı karar verme imkânlarını sağlamasını temenni ederim. Bu temenni ile 23 . 11 . 1981 Pazartesi günü..

Buyurun.

KAZIM ÖZTÜRK — İçtüzüğümüzün öngördüğü saatten başka bir saat Başkanlıkça öngörülüyorsa, bu hususta karar almanız gerekmektedir. Sayın Başkan, arz ederim.

BAŞKAN — Şunu arz edeyim sayın üyeler;

Biz daha önce Genel Kurulca 9.30-13.00, 14.30-19.00, 20.00-23.00'e kadar çalışma kararı vermiştik. İçtüzük kabul edildikten sonra artık bu kararınızın, İçtüzükle ilgili olduğu için bu kararımızın elbette değişmesi gerekiyor.

Binaenaleyh, İçtüzüğün kabulünü onayladıktan sonra İçtüzükle beraber bu saatlerin de kendiliğinden değişeceği ve yeni toplanma gün ve saatinin Başkanlıkça sizlere arz edileceğini kabul buyurmanız lazım.

O itibarla, 23 . 11 . 1981 Pazartesi günü saat 14.00'de toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum. (Alkışlar).

Kapanma Saati : 15.45